



KINDA
KOMMUN

Översiktsplan Kinda kommun

Antagandehandlingar
2004-11-29

Översiktsplan Kinda kommun

**Antagandehandlingar
2004-11-29**

FÖRORD	5
<i>Varför översiktsplan</i>	5
<i>Rullande planering</i>	6
<i>Det ingående materialet</i>	6
<i>Upplägget</i>	7
<i>Arbetsmetoder</i>	7
1 KONSEKVENSER OCH KVALITETER	9
<i>1.1 Konsekvenser</i>	9
<i>1.2 Vattnet</i>	9
<i>1.3 Naturen och kulturen</i>	9
<i>1.4 Närheten</i>	9
2 ÖVERGRIPANDE UTGÅNGSPUNKTER	10
<i>2.1 Agenda 21</i>	10
<i>2.2 Nationella miljömål</i>	10
<i>2.3 Miljö kvalitetsnormer</i>	11
<i>2.4 Regionala miljömål</i>	11
<i>2.5 Övergripande planeringsförutsättningar</i>	11
<i>2.6 Jämsställhetsplan och folkehälsorbet</i>	12
<i>2.7 Det fortsatta kommunala arbetet</i>	13
3 BEFOLKNINGSUTVECKLING	14
4 ARBETSMARKNAD OCH NÄRINGS LIV	16
<i>4.1 Samhällets drivkrafter</i>	16
<i>4.2 Planeringsförutsättningar</i>	16
5 KOMMUNIKATIONER	20
<i>5.1 Vägar</i>	20
<i>5.2 Vägar Riksintressen</i>	21
<i>5.3 Gång- och cykelvägar</i>	22
<i>5.4 Kollektivtrafik</i>	23
<i>5.5 Järnvägar</i>	23
<i>5.6 Elektroniska kommunikationer</i>	24
6 TÄTORTSUTVECKLING/BOSTADSFÖRSÖRJNING	26
<i>6.1 Förutsättningar</i>	26
<i>6.2 Regionala miljömål</i>	26
<i>6.3 Översiktliga tätortsfrågor</i>	26
<i>6.4 Kisa</i>	28
<i>6.5 Rimforsa</i>	32
<i>6.6 Horn</i>	36
<i>6.7 Hycklinge</i>	38
<i>6.8 Björkfors</i>	40
7 LANDS BYGDENS UTVECKLING	42
<i>7.1 Planeringsförutsättningar</i>	42
<i>7.2 Regionala miljömål</i>	43
8 BYGGLOVSPRÖVNING	44
<i>8.1 Bygglovsbefrielse</i>	45
<i>8.2 Lokaliseringsprövning och planbeslut</i>	45

9 NATURVÄRDEN	46
9.1 Förutsättningar	46
9.2 Regionala miljömål	46
9.3 Planeringsunderlag	46
9.4 Rikssintressen	47
9.5 Övriga naturvärden	50
10 KULTURVÄRDEN	52
10.1 Förutsättningar	52
10.2 Regionala miljömål	53
10.3 Planeringsunderlag	53
10.4 Rikssintressen	53
10.5 Övriga kulturvärden	54
10.6 Kommunal kulturpolicy	54
10.7 Kulturlivet	55
11 MILJÖ- OCH RISKFAKTORER	57
11.1 Förutsättningar	57
11.2 Planeringsunderlag	58
11.3 Regionala miljömål	58
11.4 Kommunala åtgärder	58
12 VATTEN	61
12.1 Sjöar och vattendrag	61
12.2 Strandskydd	62
12.3 Vattentäkter	63
13 BERG OCH GRUS	64
14 DET RÖRLIGA FRILUFTSLIVET	65
14.1 Förutsättningar	65
14.2 Planeringsunderlag	66
14.3 Regionala miljömål	66
14.4 Kommunala ställningstaganden	66
15 TEKNISK FÖRSÖRJNING	68
15.1 Elförsörjning	68
15.2 Vatten	68
15.3 Avlopp	68
15.4 Avfallsdeponering	68
15.5 Energi	69
15.6 Master	70
16 MELLANKOMMUNALA FRÅGOR	71
17 INTRESSEKONFLIKTER	72
18 MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN	73
LITTERATURFÖRTECKNING	74

FÖRORD

Varför översiktsplan

Kommunen är enligt plan- och bygglagens 1 kapitel skyldig att ha en aktuell översiktsplan. Översiktsplanen skall vara vägledande vid beslut om mark- och vattenanvändning och vid beslut om hur den byggda miljön skall utvecklas och bevaras.

Översiktsplanen är en länk i en lång historisk kedja som omfattar både historien bakåt i tiden och den historia vi kommer att skapa. Den skall ge underlag för de beslut vi fattar idag och uttrycka kommunens vilja för den närmaste fem- till tioårsperioden.

Översiktsplanen skall också vara ett levande strategiskt instrument där kommunen och dess innevånare skall kunna föra en diskussion om bevarande och utveckling av den fysiska miljön. På så sätt kan sägas att det inte är slutprodukten som är det viktiga utan diskussionerna under själva processen. Under planeringen tillförs dessutom ny kunskap. Detta är några viktiga skäl till att man inte bör betrakta översiktsplanen som något som kan bli ”färdigt”.

Nog finns det mål och mening i vår färd

Men det är vägen som är mödan värd

Karin Boye

Lagstiftaren har i plan- och bygglagen uttryckt det på följande sätt:

Utdrag ur Plan- och Bygglagen

1 kap 3§: Varje kommun skall ha en aktuell översiktsplan, som omfattar hela kommunen. Översiktsplanen skall ge vägledning för beslut om användningen av mark- och vattenområden samt om hur den byggda miljön skall utvecklas och bevaras. Översiktsplanen är inte bindande för myndigheter och enskilda.

4 kap 1§: I översiktsplanen skall redovisas de allmänna intressen enligt 2 kap. och de miljö- och riskfaktorer som bör beaktas vid beslut om användningen av mark- och vattenområden. Vid redovisningen skall riksintressen enligt 3 och 4 kap. miljöbalken anges särskilt.

Av planen skall framgå

1. Grunddragen i fråga om den avsedda användningen av mark- och vattenområden,

2. kommunens syn på hur den byggda miljön skall utvecklas och bevaras,
3. hur kommunen avser att tillgodose de redovisade riksintressena enligt miljöbalken.

Lagen anger också ett tydlighetskrav, planens innebörd och konsekvenser skall kunna utläsas utan svårighet.

När kommunen upprättar ett förslag eller ändrar översiktsplanen har man en skyldighet att samråda med länsstyrelsen, kommuner och andra som berörs av förslaget. Kommunen bör också redovisa motiv till planförslaget, förslagets innebörd och konsekvenser.

Rullande planering

Planeringens förutsättningar förändras ständigt. Inom en del områden sker snabbare förändringar än inom andra. Begreppet ”rullande planering” innebär att delar av planen kan omprövas när förutsättningarna förändras. Under planperioden kan kommunen välja att ompröva inaktuella delar och fatta separata beslut om revidering i kommunfullmäktige. Fördelarna med detta är dels att planen hålls mer aktuell, dels att den viktiga diskussionen pågår kontinuerligt.

Det kan även hända att det tillkommer nytt underlag. Ett sådant exempel är naturvårdsplanen som kommer att utgöra en del av översiktsplanen när den har antagits av kommunfullmäktige.

I planeringsarbetet är det väsentligt att alla intressen tillgodoses och att kunskapsunderlaget är brett. Alla kommunens sektorer liksom företrädare för särintressen och allmänheten måste delta i planeringsarbetet. Ju tidigare det blir en bredd desto bättre blir planeringsunderlaget.

Det ingående materialet

Översiktsplanen består av en sammanfattande textdel, kartbilagor, samrådsredogörelse, utlåtande efter utställning och protokoll. Planen bygger på en stor mängd bakgrundsfakta från myndigheter, sektorsföreträdare och intresseorganisationer. Mycket kunskap har också hämtats in vid de seminarier med boende i kommunen, sektorsföreträdare, politiker och tjänstemän som hållits under arbetet.

Kommentarer till kartorna

Det är fyra kartor som hör till planen. Kartorna är i färg och har format något större än A0. Dessutom har kartorna skrivits ut i storlek A3, det har gjorts så att det skall vara lättare att ha kartorna tillgängliga tex vid läsning av texten. I den storleken är det svårt att se detaljer, A3-kartorna skall ses ett alternativ till att inte alls ha tillgång till kartor.

- Karta 1 ”Grunddragen i mark- och vattenanvändningen. Miljö- och riskfaktorer”. Kartan redovisar miljö- och riskfaktorer samt allmänna intressen enligt plan- och bygglagens kap 2 och riksintressen enligt miljöbalkens kapitel 3 och 4.

Utvecklingsfrågor för tätorterna Kisa, Rimforsa, Horn, Hycklinge och Björkfors redovisas på bilagorna

1a-e. Kartorna syftar till att visa vilka miljö- och riskfaktorer samt mark- och vattenanvändningsfrågor som kommunen anser som särskilt viktiga. Karta 1 är "kommunstyrelsens karta" och tar upp övergripande planeringsfrågor, t.ex. lokaliseringsfrågor.

- Karta 2 "Grunddragen i bebyggelseutvecklingen". Karta 2 är ett stöd för Miljö- bygg- och räddningsnämnden när frågor om planläggning och bygglov skall prövas enligt de generellt gällande reglerna i PBL. Kartan är till hjälp vid nämndens hindersprövning men skall inte ses som någon "förbudskarta".
- Karta 3 "Naturkartan". På kartan redovisas naturvärden av riksintresse och regionalt intresse. Övriga naturvärden kommer att återfinnas i naturvårdsplanen som utgör ett komplement till översiktsplanen. Siffrorna på kartan hänför sig till länsstyrelsens publikation "Natur och kultur i Östergötland".
- Karta 4 "Kulturkartan". Kartan redovisar kulturvärden av riksintresse och lokalt intresse. Siffrorna på kartan hänför sig till länsstyrelsens publikation "Natur och kultur i Östergötland".

Upplägget

Varje kapitel inleds med en brödtext där viktiga fakta tas upp, det förs också ett resonemang i ämnet för att ytterligare belysa de större frågorna. För varje kapitel har kommunen ställt upp ett antal långsiktiga och kortsiktiga mål. De långsiktiga målen skall ses som viljan att ha en inriktning utan att ange någon tidshorisont. För de kortsiktiga målen är strävan att de skall kunna uppnås under en period av 3 – 5 år, dvs ungefär en mandatperiod. I en del fall finns det handlingsprogram, tex policy för kulturarvet, med mer detaljerade förslag till hur det fortsatta arbetet skall bedrivas. I andra fall pågår ett arbete för att ta fram ett sådant program, tex naturvårdsprogrammet. Översiktsplanens kortsiktiga mål utgör i vissa fall de mest detaljerade målen som finns för närvarande. Kommunen kommer att utgå från översiktsplanen och arbeta vidare med åtgärds- och handlingsprogram, tex miljö- och sårbarhetsanalys enligt lagen om skydd mot olyckor.

Arbetsmetoder

Översiktsplanen bygger på faktaunderlag och synpunkter från myndigheter, förvaltningar och organisationer men framför allt på den kunskap och de synpunkter som kommit fram vid det stora antal seminarier som har ordnats under arbetet. Parallellt med översiktsplanen har kommunen anordnat medborgarträffar för att skapa "vision 2010" för Kinda kommun. Många av målen i "vision 2010" sammanfaller med de mål som finns i översiktsplanen.

Sättet att ställa upp långsiktiga och kortsiktiga mål i översiktsplanen, liksom de mål som formulerats i "vision 2010" introducerar ett delvis nytt sätt att arbeta för hela kommunen. Med målen som utgångspunkt har kommunen fördelat ansvaret och börjat ta fram mer

detaljerade handlingsplaner för att kunna genomföra de uppsatta målen. Metoderna att uppnå målen i översiktsplanen är att utse ansvarig, definiera när målen skall vara uppfyllda och upprätta en handlingsplan för att nå dit. En avstämning av målen bör göras efter ca 2 år.

De målformuleringar som följer de flesta kapitel, har formulerats vid seminarierna och har sedan redovisats och stämts av med kommunfullmäktige.

Kommunala långsiktiga mål

- Översiktsplanen skall vara ett levande dokument och skall omarbetas under varje mandatperiod. Delar av planen kan komma att omprövas separat vid olika tillfällen.

Kortsiktiga mål

- Under planprocessen skall en bred dialog och ett brett samråd eftersträvas

1 KONSEKVENSER OCH KVALITETER

1.1 Konsekvenser

I en bygd som inte präglas av stark tillväxt får översiktsplanen en annan innebörd än i trakter där expansiva verksamheter och markbehov för bostäder behöver styras. I Kinda finns i dagsläget behov av en genomtänkt planering för tillväxt främst i de norra kommundelarna och i tätorterna. I andra delar av kommunen är frågeställningen snarare hur de kvaliteter som finns kan bibehållas.

För varje kapitel i översiktsplanen har kommunen ställt upp ett antal mål. Om målen uppnås blir resultatet en kommun där det fortfarande bor folk på landsbygden och i byarna, där människor och djur fortsätter att bruka, beta och hävda det öppna odlingslandskapet. Det är genom tillväxt i balans och boende över hela kommunens yta i kombination med modern teknik och framtidstro som vi kan klara av att behålla kvaliteter som vattnet, naturen, kulturen och närheten.

1.2 Vattnet

Kinda kommun är en av landets sjörikaste, det finns 384 sjöar med en yta större än 1 ha. Kanalsystemet Kinda kanal och sjöarna Järnlunden – Åsunden – Ämmern utgör det största sammanhängande sjösystemet och har i många sammanhang lyfts fram som något av en symbol för kommunen. De flesta sjöarna har god vattenkvalitet.

1.3 Naturen och kulturen

En stor del av kommunens yta är täckt av skog, resten är öppen jordbruksmark, gammal kulturbygd och sjöar. Kommunen ligger i mellanbygden mellan Östgötaslätten och det småländska höglandet. Landskapet är småskaligt och har ett välbevarat odlingslandskap. Det varierande landskapet och det stora kulturinslaget är en mycket stor kvalitet.

1.4 Närheten

I Kinda finns det en närhet som inte bara betyder att det är nära till Linköping, Stockholm, tåg och flygförbindelser, utan även en närhet mellan människor och en närhet till upplevelser i vår fantastiska naturmiljö. Närheten mellan människor leder till ansvarstagande, stabilitet och trygghet. Det är en naturlig kvalitet i en liten kommun som Kinda.

2 ÖVERGRIPANDE UTGÅNGSPUNKTER

2.1 Agenda 21

Agenda 21 - en dagordning för det 21:a århundradet - är namnet på det handlingsprogram för miljö och utveckling i världens länder som antogs vid FN-konferensen i Rio de Janeiro år 1992. Målet för programmen är att skapa en långsiktigt hållbar utveckling. Agenda 21 förknippas mycket med miljöfrågor men programmet handlar också om utveckling av ekonomi och social rättvisa. Agenda 21 ställer krav på stater och kommuner att delta i en ständig och konstruktiv dialog.

Kommunens planering får konsekvenser för miljön, det får också ekonomiska och sociala följder. Agenda 21-tanken skall ingå som en naturlig del i all planering och inte ses som en egen verksamhet. Som exempel kan nämnas planering av ett nytt bostadsområde där följande frågor alltid bör beaktas:

- Vilka blir de miljömässiga konsekvenserna av området
- Får utformningen konsekvenser för jämställdheten
- Är området tillgängligt för alla grupper i samhället

2.2 Nationella miljömål

Ett kretsloppssamhälle är en nödvändighet för att skapa en långsiktigt hållbar samhällsutveckling. Ansvar för miljövårdsarbetet måste breddas, det måste ingå som en naturlig del i all annan verksamhet, inte minst den fysiska planeringen.

Riksdagen har fastställt 15 miljö kvalitetsmål på nationell nivå. De nationella målen är basen för det regionala och lokala miljöarbetet. De anger hur miljöpolitiken på olika områden ska föras vidare för att kunna uppnå det övergripande målet; att till nästa generation kunna lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta. Länsstyrelser och kommuner har det övergripande ansvaret för regional och lokal anpassning av målen. Miljöbalken anger att de nationella miljömålen skall brytas ned till regionala och lokala miljömål. Det är väsentligt att kommunen har god kunskap om de nationella och regionala målen för sitt fortsatta arbete. Det är en gemensam angelägenhet att sträva mot att målen uppfylls.

De 15 nationella miljö kvalitetsmålen är:

- Frisk luft
- Grundvatten av god kvalitet
- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Hav i balans samt levande kust och skärgård
- Ingen övergödning
- Bara naturlig försurning
- Levande skogar

- Ett rikt odlingslandskap
- Storslagen fjällmiljö
- God bebyggd miljö
- Giftfri miljö
- Säker strålmiljö
- Skyddande ozonskikt
- Begränsad klimatpåverkan

2.3 Miljökvalitetsnormer

Till skydd för utomhusluften har riksdagen utifrån miljöbalken fastställt miljökvalitetsnormer där de högsta tillåtna halterna av kväveoxid, kväveoxider, svaveloxid, bly och partiklar anges. I Kinda utförs mätningar av kväveoxider i Kisa, mätningarna visar att de tillåtna halterna inte överskrids. Det har även tagits fram miljökvalitetsnormer för fisk- och musselvatten där sjön Sommen berörs i Kinda.

Om normens gränsvärden överskrids skall ett åtgärdsprogram upprättas, det kommer i vissa fall att bli en angelägenhet för kommunerna att upprätta och se till att programmen följs. De angivna normerna skall vara uppfyllda senast 31 december 2005.

2.4 Regionala miljömål

Länet har antagit regionala miljömål där förutsättningar, delmål och strategier för att nå delmålen beskrivs. De regionala miljömålen kommer att ligga till grund för arbetet med lokala miljömål för Kinda kommun. Några av de regionala miljömålen blir belysta i bla översiktsplanen och naturvårdsprogrammet. I översiktsplanen är följande regionala miljömål särskilt viktiga:

- God bebyggd miljö
- Ett rikt odlingslandskap
- Myllrande våtmarker
- Grundvatten av god kvalitet
- Levande sjöar och vattendrag
- Säker strålmiljö

2.5 Övergripande planeringsförutsättningar

Kinda kommun är en del av en gemensam regional bostads- och arbetsmarknad. Särskilt de norra och centrala delarna är direkt beroende av Linköpingsområdet. Det finns en mängd andra frågor som har ett regionalt och mellankommunalt intresse, tex järnvägen, kollektivtrafik, vägtransporter, sjösystemen längs Kinda kanal och eklandskapet. De kommunala gränserna är administrativa och påverkar i praktiken val av bostad och arbetsplats väldigt lite. Det rörliga friluftslivet bryr sig förmodligen inte alls om kommun-

gränserna. Behovet av regional samverkan är stort inom många områden, betydelsen kommer sannolikt att öka.

För att skydda och bevara riksintressen är det väsentligt att de kommuner som berörs har en likartad syn. Även i den frågan är samarbete över gränserna av stor betydelse så att arbetet kan bedrivas på ett målinriktat och kraftfullt sätt.

Miljöbalkens regler verkar vid sidan av och parallellt med plan- och bygglagen. Miljöbalkens syfte är att främja en hållbar utveckling för att tillförsäkra nuvarande och kommande generationer en hälsosam och god miljö. I 3 och 4 kapitlet anges att mark- och vattenanvändningen skall användas för de ändamål som de är mest lämpade för samt att företräde skall ges för användning som innebär god hushållning ur allmän synpunkt. Ett särskilt bevarandeintresse gäller för

- Stora oexploaterade områden
- Ekologiskt känsliga områden
- Områden av betydelse för naturvård, kulturmiljövård eller friluftsliv.

I Kinda finns ett flertal riksintressen enligt den tredje punkten. De områdena kräver särskild omsorg och noggrannhet, särskilda regler gäller vid etableringar i och i närheten av riksintressen, bla gäller skyldighet att samråda med länsstyrelsen. Riksintressena finns redovisade på kartbilagorna.

Arbetet med förbättrad jämställdhet är en ständigt pågående process och är en viktig utgångspunkt i planeringen. Den ökade omflyttningen av människor i världen lyfter även fram integrationsfrågor. Arbetet för att öka integrationen är också en process som ständigt måste pågå. Mänskligheten har levt med frågan i hundratals år men den förändrar hela tiden ansikte.

2.6 Jämställdhetsplan och folkhälsoarbete

I slutet av år 2002 antog kommunfullmäktige en jämställdhetsplan som syftar till att främja kvinnors och mäns lika rätt i frågor som rör arbetsvillkor. Jämställdhetsplanen skall vara ett verktyg för det fortsatta arbetet med jämställdhet. Kommunen skall bedriva ett målinriktat arbete för att främja jämställdhet och nå upp till lagens krav. Planen redovisar vilka åtgärder som skall vidtas för bättre samverkan mellan arbetsgivare och arbetstagare, målinriktat jämställdhetsarbete, vid sexuella trakasserier och för att förhindra skillnader i lön och andra anställningsvillkor.

De övergripande målen för folkhälsoarbetet är att skapa samhällsliga förutsättningar för en god hälsa på lika villkor för hela befolkningen. En god fysisk miljö är viktig för folkhälsan och där har Kinda kommun bra förutsättningar. Trots de goda förutsättningarna i en del, måste det pågå ett ständigt förbättringsarbete för att uppnå målen för folkhälsa. Kommunen har för närvarande inte något aktivt kommunalt hälsoråd.

2.7 Det fortsatta kommunala arbetet

De regionala miljömålen är övergripande mål för det kommunala fortsatta arbetet. Kommunen kommer på motsvarande sätt att ta fram kommunala miljömål. Efter de diskussioner som förts inför översiktsplanen har följande mål för miljö, jämställdhet och integration formulerats som relaterar till den övergripande fysiska planeringen

Kommunala långsiktiga mål

- All planering skall ske så att social och ekonomisk rättvisa och jämställdhet mellan kvinnor och män främjas
- All planering skall ske så att integration mellan människor underlättas
- All planering skall ske så att en långsiktig hushållning med mark och vatten främjas
- Användningen av förnyelsebara energikällor skall öka
- Tillämpa försiktighetsprincipen (när ett ämnes konsekvenser är okända skall ämnet användas med försiktighet)
- Tillämpa produktvalsprincipen (om det finns ett annat likvärdigt ämne, som är mindre skadligt för miljön skall man byta till det ämnet)
- Hushåll med ändliga naturresurser
- Minska användningen och förhindra spridningen av naturfrämmande restprodukter
- Effektivisera energianvändningen
- Miljökvalitetsnormerna för kväveoxid, kväveoxider, svaveloxid, bly och partiklar skall inte överskridas

Kortsiktiga mål

- Antag kommunala miljömål
- Tag fram miljöpolicy för fler kommunala verksamheter
- Betona miljökraven vid upphandlingar
- Tag fram lokala folkhälsomål för Kinda kommun.

3 BEFOLKNINGSUTVECKLING

När Kinda kommun bildades genom sammanslagning av Norra, Västra och Södra Kinda kommun år 1974 bodde 10 680 personer i den nybildade storkommunen. Befolkningen minskade fram till slutet av 80-talet, då antalet växte under ca 5 år till 10 597 år 1994. Efter 1994 minskade antalet invånare på nytt, en minskning som fortsatt under de följande åren.

För en kommun som Kinda med höga natur- och kulturvärden och förutsättningar för ett aktivt näringsliv inom jord och skog är det av mycket stor betydelse att det bor människor över hela kommunens yta. Det påverkar möjlighet att bibehålla service, kommunikationer och efterfrågan på varor och tjänster även på landsbygden.

FAKTA

Befolkningsutveckling åren 1974-2003

1974	1980	1985	1990	1992	1994	1996	1998	2000	2003
10 680	10 595	10 135	10 274	10 543	10 597	10 381	10 247	10 129	9 981

Under perioden 1974 till 2003 har antalet invånare i Kisa minskat med nästan 650 personer medan Rimforsa har ökat med lika mycket. Födelseunderskottet under perioden är större än minskningen i befolkning.

Kinda kommun har en befolkningssammansättning med stor andel personer över 65 och under 18 år jämfört med både länet i övrigt och riket. Det innebär att den andel av befolkningen som är i arbetsför ålder är mindre än i länet och i riket.

Befolkningssammansättning Kinda, länet och riket. 2003-12-31.

Ålder	Kinda	Länet	Riket
0-6 år	6,6 %	7,1 %	7,3 %
7-17	16,6	14,5	14,3
18-64	56,5	60,9	61,2
65-79	13,5	12,0	11,9
80-	6,8	5,5	5,3

Antalet födda i kommunen har varierat kraftigt sedan 1974. Som mest har det fötts 157 barn (1992), som minst 74 (1999). 1989 till 1994 föddes det fler än vad som dog, övriga år sen 1974 har födelseöverskottet varit negativt.

FAKTA

Befolkningsammansättning 1975-2003, angiven i procent

Ålder	1975	1980	1985	1990	1995	2003
0-6 år	9,4	8,6	7,3	9,4	10,1	6,6
7-17	14,7	16,3	15,6	13,7	13,8	16,6
18-64	55,3	53,8	54,4	55,3	55,4	56,5
65-79	17,0	17,5	17,4	16,7	14,2	13,5
80-	3,7	3,9	5,3	6,0	6,4	6,8

Antal födda, samma år som ovan

128	111	107	155	123	97
-----	-----	-----	-----	-----	----

Det är nationella trender att antalet födda var högt runt 1990 och mycket lågt i början av 2000-talet. Om det inte flyttar in barn till kommunen kommer elevunderlaget att minska i skolorna inom en tioårsperiod och det finns risk för nedläggningar och uppsägning av skolpersonal.

För den som vill ha en hög kvalitet i sitt boende, med lugna och trygga förhållanden för barn och nära till service och natur, finns det goda möjligheter att ordna ett bra boende. Kommunikationerna med Linköping och Stockholm är bra och det är relativt billigt att bo i kommunen.

Boendesituationen är olika i kommunens olika delar. I de norra delarna är fastighetspriserna högre, det finns inte heller några lediga lägenheter i Rimforsa vilket det finns i Kisa och på en del andra håll.

Eftersom allt fler studerar idag påverkas befolkningsammansättningen av möjligheterna att studera på orten. Det går att bedriva högskoleutbildning på distans genom lärcentrum i Kinda. På gymnasienivå finns för närvarande bara någon enstaka linje med praktisk inriktning.

Kommunala långsiktiga mål

- Kommunen strävar efter en befolkningsutveckling som leder till större andel av befolkningen i yrkesverksam ålder.
- Det är viktigt med boende över hela kommunens yta

Kortsiktiga mål

- Arbeta för att vända befolkningstrenden

4 ARBETSMARKNAD OCH NÄRINGSLIV

4.1 Samhällets drivkrafter

Det långsiktiga målet för all mänsklig verksamhet bör vara mänskligt välbefinnande i harmoni med naturen; en social, ekologisk och ekonomiskt hållbar utveckling i enlighet med Agenda 21. Ett övergripande mål för invånarna i Kinda kommun bör vara att de trivs och mår bra och att det sker i harmoni med naturen. Ett övergripande mål för Kinda kommun som helhet bör vara en bra befolkningsfördelning och gärna en ökande befolkning.

Befolkningen kan efter ålder grovt delas in i barn och ungdomar, vuxna förvärvsarbetande och pensionärer. Det är de vuxna, främst i spannet 20 – 40 år som står för reproduktionen. Utan befolkning i barnafödande ålder avstannar samhället och dör på sikt ut. De vuxna förvärvsarbetande i spannet 20 – 65 står även för försörjningen. Om antalet arbetstillfällen minskar, minskar således den befolkningsgrupp som står för försörjning och produktion.

Samhällets ekonomi kan delas upp i skattefinansierad och marknadsfinansierad. Den skattefinansierade ekonomin står för samhällets gemensamma grundläggande viktiga värderingar tex skola, sjukvård, infrastruktur och rättsväsende. En förutsättning för skattefinansierade verksamheter är att det finns något att beskatta, en skattebas, vilken utgörs av de marknadsfinansierade verksamheterna.

Kinda är beroende av omvärlden. Det privata näringslivet agerar på lokal, regional och global nivå. De företag som arbetar på regional och global nivå säljer tjänster och produkter som skapar ett kapitalinflöde till kommunen, företagen är viktiga ekonomiska motorer för den lokala ekonomin. Kapitalinflödet används till stor del till lönekostnader som beskattas och används för privat konsumtion. Sambandet mellan mänskligt välbefinnande och en Orts ekonomiska motorer är mycket påtagligt.

För samhällets välbefinnande och balans är det även viktigt med inflyttning och en bra befolkningsfördelning. För näringslivets utveckling och kompetensförsörjning är det viktigt att det finns möjlighet till inflyttning och rörelse bland befolkningen. Det är ingen lösning för Kinda kommun att enbart satsa på boende i kommunen och pendling till andra orter.

4.2 Planeringsförutsättningar

Näringslivet i kommunen är sammansatt av ett stort antal små företag och några stora. Kommunen är beroende av att både små och stora företagen kan utvecklas på ett positivt sätt. Förändringar i de stora företagen får givetvis större inverkan på arbetsmarknaden än förändringar i de små. Är utvecklingen negativ så påverkar de större företagen mer. Det är positivt när de stora företagen kan utveckla sin personal och anställa fler människor men det finns en fara i en utveckling där ett enskilt företag blir dominerade på en ort. Om företaget går dåligt får det i så fall allt för stor påverkan på hela orten. Det är oerhört viktigt att både stora och små företag kan startas, växa och utvecklas.

Näringslivets sammansättning förändras ständigt. Jord- och skogsbruk har minskat i betydelse medan tex turistnäringen har ökat kraftigt. De stora arbetsgivarna i Kisa och Rimforsa kommer inom överskådlig tid att ha stor inverkan på arbetsmarknaden. Den privata tjänstesektorn och kunskapsföretag kan antas ha tillväxtpotential medan offentlig sektor sannolikt inte kan växa. För att få en god bild av framtiden är ett nära samarbete mellan näringslivet och kommunen av avgörande betydelse. Genom ett nära samarbete har kommunen möjlighet att vara förberedd och kan tillgodose näringslivets behov av tex infrastruktur och industrimark. Det ökar förutsättningarna att skapa ett varierat och väl strukturerat näringsliv.

Kinda är en traditionell jord- och skogsbygd. Under 60- och 70-talen växte både den offentliga sektorn, tillverkningsindustrin och byggsektorn och sög upp delar av den arbetskraft som lämnade jordbruket och skogen. Den expansionen avtog under 80-talet för att övergå i minskning i början av 90-talet. Bland de yngre som utbildar sig är möjligheterna att hitta ett kvalificerat arbete begränsade, det finns också en tendens i tiden att man skall ut i världen och arbeta.

Genom LEGS-projektet har kommunen i samverkan med näringslivet arbetat för att stärka de strategiska områdena Företagande, Kompetensutveckling, Infrastruktur och Marknadsföring – bilden av Kinda. Inom projektet har näringslivet, kommunen och skolan arbetat för större ömsesidig förståelse, för att se varandras behov och ansvar och för att stärka de strategiska områdena. LEGS har bidragit till förståelse, utveckling och förenklade processer och tydligt förbättrat förutsättningarna för utveckling av arbetsmarknaden.

Det arbetar betydligt fler (ca 4:1) kvinnor än män i den offentliga sektorn medan förhållandet är det omvända (ca 1:2) i det privata näringslivet.

FAKTA

Förvärvsarbetande med bostad och arbetsplats i kommunen

Sektor	1986		2001	
	Män	Kvinnor	Män	Kvinnor
Statlig	210	75	81	50
Kommunal	198	649	157	893
Landsting	30	351	35	174
Näringsliv	2238	1031	2094	935

Arbetsmarknadens sammansättning 1993 och 2002¹⁾

Näringsgren	1993		2002	
Jord, skog och fiske	426	9,9 %	326	6,8 %
Tillverkning, utvinning	935	21,7 %	1048	23,2 %
Energiproduktion, vatten, avfallshantering	30	0,7 %	13	0,2 %
Byggverksamhet	252	5,8 %	271	6,1 %
Handel kommunikation	606	14,1 %	621	14,4 %
Finansiell verksamhet, företags-tjänster	217	5,0 %	332	7,1 %
Utbildning o forskning	315	7,3 %	406	9,2 ²⁾ %
Vård, omsorg	981	22,7 %	938	19,3 %
Personliga, kulturella tjänster	251	5,8 %	214	4,9 %
Offentlig förvaltning	165	3,8 %	166	4,0 %
Övrigt	135	3,1 %	98	2,2 %

1) Förvärvsarbetande med både bostad och arbetsplats i kommunen

2) År 2000

Kinda är oerhört omvärldsberoende. Arbetsmarknaden kan sägas ha tre nivåer; lokal, regional och global. Den lokala arbetsmarknaden är t.ex. kommunala och landstingstjänster, dagligvaruhandel och byggverksamhet. På den regionala nivån finns t.ex. produktion av energi från skogen, livsmedels- och mjölkproduktion, viss tillverknings- och byggindustri, konsulttjänster, i viss mån kunskaps-tjänster. Den globala arbetsmarknaden omfattar t.ex. försäljning av förädlad virke och tillverkningsindustri.

Några exakta gränser för indelning av arbetsmarknaden går inte att sätta upp. Syftet med indelningen är att visa hur beroende av omvärlden en liten kommun som Kinda är samt att peka på möjligheterna att stärka den lokala arbetsmarknaden t.ex. genom att bygga upp strukturer för lokala lösningar. Exempel på detta kan vara att i ökad utsträckning handla livsmedel lokalt, medverka till att förädling av råvaror kan ske inom kommunen, skapa möjligheter för kunskapsföretag att etablera sig, verka för goda kommunikationer etc.

Kommunen utgör en integrerad del i en allt mer vidgad bostads- och arbetsmarknad. De kommunala gränserna har i stort sett ingen betydelse för den rörliga arbetsmarknaden, det visar inte minst in- och utpendlingen mellan kommunerna. Kinda kommun har ett förhållandevis gynnsamt pendlingsläge med närhet till Linköping, Vimmerby, Norrköping, Mjölby fl. För de flesta människor är det acceptabelt att ha en restid på upp till 45 minuter, blir tiden längre ökar motståndet mot att pendla markant. Stångådalsbanan har en oerhört strategisk betydelse eftersom det går betydligt snabbare att resa med tåg än med buss. Tåget kan även konkurrera med bilpendling på längre sträckor. Det är främst de norra delarna av kommunen som har ett gynnsamt läge. De delar som inte ligger centralt i kommunen har betydligt längre restid till centrala Östergötland. Det är knappast realistiskt att bo i kommunens utkanter och dagligen pendla till ett arbete längre bort än Linköping och Vimmerby. I de delarna är det viktigt att stärka möjligheten till hemarbete och lokalt efterfrågade tjänster.

Det finns ett stort antal aktiva föreningar i kommunen. Föreningarna tar ett mycket viktigt samhällsansvar och är en viktig samarbetspart i många gemensamma frågor, tex som-

maraktiviteter, planfrågor, rekreation och den goda arbetsplatsen. Det ideella arbete som utförs i föreningarna är oundgängligt i en kommun som Kinda, föreningarna i samverkan med näringsliv och kommun är en stark kraft. Det finns ett antal arenor för möten mellan samarbetsparterna, tex frukostmöten, visionsmöten och företagspubar. De arenorna är viktiga, kommunen har ofta rollen av sammankallande i olika möten.

FAKTA

In- och utpendling år 2002

Inpendling från				
Linköping	Vimmerby	Åtvidaberg	Ydre	Övriga
210	63	34	39	125

Utpendling till				
Linköping	Vimmerby	Åtvidaberg	Ydre	Övriga
967	180	63	34	248

Kommunala långsiktiga mål

- Ett varierat och välstrukturerat näringsliv
- Ett näringsliv som är flexibelt om följer omvärldens efterfrågan
- Jord- och skogsbruk är viktigt för bygden och kommer att väga tungt i konflikter med andra intressen
- Verka för ökad förädlingsgrad av de varor som produceras i kommunen
- Underlätta för turismen som näring, särskilt för ekoturismen
- Underlätta arbetspendling
- Kommunen är positiv till kombinationer av olika verksamheter, t.ex. bostad och annan näringsverksamhet.
- Kommunen strävar efter att handla varor och tjänster lokalt såvida det inte strider mot lagstiftningen.

Kortsiktiga mål

- Skapa nätverk och upprätthåll de nätverk som finns mellan företag, föreningar och kommunen
- Se över planberedskapen och det kommunala markägandet. I första hand gäller det för tillgång till industrimark i Kisa och mark för villabebyggelse i Rimforså
- Varor och tjänster skall handlas lokalt om det inte strider mot lagstiftningen eller ett gott ekonomiskt tänkande
- Skapa större möjligheter för kunskapsföretag att etablera sig
- Hålla en hög servicenivå vid myndighetsutövning

5 KOMMUNIKATIONER

Goda kommunikationer är en nödvändighet för ett samhälle idag. Det är en livsnerv för arbetsmarknad, boende, turism, service, utbildning och i stort sett all annan verksamhet. Arbetsmarknaden för Kinda är inte bara Linköping och centrala Östergötland, allt fler är beroende av goda kommunikationer till andra regioner i landet och i utlandet. Kommunikationerna påverkar i hög grad möjligheterna att välja kommunen som bostadsort eller arbetsplats.

En stor del av resandet i Kinda är turist- och rekreationsresor. Den typen av resor är inte så beroende av samma snabba förflyttning eller särskilda tidpunkt för resan. Antalet turistresor från andra regioner påverkas med stor säkerhet också av riksväg 34, järnvägen och länsvägarna mellan kustregionen och inlandet.

Transportsektorn, som den är utformad idag, svarar för de största negativa miljöeffekterna i form av luftföroreningar och buller. Den svarar också för en stor del av energikonsumtionen. Kommunikationsfrågorna är av central betydelse ur miljö- och hushållningsynpunkt.

En allt viktigare form av kommunikation är den som sker elektroniskt, via datanät, telefon, fax och liknande. Det sättet att kommunicera har idag mycket stor betydelse och kan vara avgörande för t.ex. företagsetableringar i kommunen.

Kommunala långsiktiga mål

- Goda kommunikationer i hela kommunen
- Kommunikationerna skall följa förändrade rörelsemönster
- Kommunikationsplaneringen skall anpassas efter funktionshindrade människors behov

Kortsiktiga mål

- Samordna allmänna och privata resor, underlätta kunskapsinhämtning, se till ”hela resan”

5.1 Vägar

En väg skall vara så kort som möjligt, den skall klara tunga transporter och vara säker, den skall vara stimulerande att åka och passa in i landskapsbilden, den skall gå där det bor folk men samtidigt inte medföra miljöstörningar.

Det är mest angeläget att upprustning sker av väg 34 förbi Kisa, väg 134 mellan Stjärnevik och Vada och väg 680 mellan Söderö och Beta. Upprustningen av väg 34 skall ses som en del av ”projekt Frihetsvägen”. Förbättring av vägarna är i olika grad mellankommunala frågor.

Prioriteringen hindrar inte att även andra angelägna vägprojekt diskuteras och genomförs under planens giltighetstid, exempelvis som en följd av enskilda initiativ.

Vägverket är väghållare på de större vägarna på landsbygden. De mindre vägarna är oftast enskilda. I tätorterna är kommunen eller en vägförening väghållare. Kommunen har det övergripande ansvaret för trafiksäkerheten i tätorterna och har också ett ansvar för trafiksäkerheten på det övriga vägnätet ihop med Vägverket och polisen.

Av trafiksäkerhets- och miljöskäl har kommunen under många år arbetat för att en förbifart förbi Kisa skall byggas. På senare år har man även diskuterat att göra befintlig genomfart till en miljö- och trafiksäkerhetsprioriterad genomfart. Kommunen har ställt sig bakom detta men anser att det inte skall ses som ett alternativ till förbifart.

Förbifarten förbi Kisa har varit föremål för ett antal utredningar. För snart 40 år sedan upprättades en arbetsplan för vägsträckningen, det är den mest detaljerade planen och är det sista steget innan projekteringen börjar. Under 1990-talet gjordes en förnyad studie av alternativa sträckningar, slutsatsen blev att det är en sträckning öster om Kisasjön som kan bli aktuell. Byggandet kommer att föregås av ytterligare planläggning, bla skall en ny arbetsplan upprättas. Exploateringar i närheten bör göras med försiktighet och eftertanke.

Det förs en diskussion om nya vägsträckningar söder om Kisa, från Tolvmannadalen till rv 34 och till väg 134. Frågan är inte utredd närmare men kan på sikt bli aktuell i samband med utökning av industriområdet.

Utmed de allmänna vägarna råder ett generellt byggnadsförbud enligt väglagen såvida inte området är planlagt. Det generella förbudet råder 12 m på ömse sida om vägen. För riksväg 34 har förbudet utökats till 30 m. Vägverket handlägger frågor om tillstånd eller dispenser inom det området.

5.2 Vägar Riksintressen

Riksväg 34 är ett riksintresse. Korridoren öster om Kisasjön där vägen kan dras i framtiden kan komma att bli riksintresse i samband med att en arbetsplan upprättas. Riksintresset finns markerat på karta 1 och karta 2.

FAKTA

Några korta vägdata.

Riksväg 34 mellan Linköping och Kalmar (Ålem) passerar kommunen i nord-sydlig riktning. Trafikmängden varierar mellan ca 2 000 fordon i söder och knappt 4 000 fordon norr om Rimforsa. I Kisa är trafiken intensivast, ca 6 000 fordon genom centrum. Vägens standard är god förutom i Kisa där den har standard som en 50-talsväg.

Länsväg 134 går mellan Åtvidaberg och Eksjö. Den går genom kommunen i sydväst-nordostlig riktning och har en trafikmängd på mellan ca 200 fordon väster om Vittsäter och knappt 1 400 väster om Kisa. Vägen har god standard förutom en sträcka mellan Stjärnevik och Vada och genom Kisa.

Länsväg 135 går från Brännatorp till Gamleby. Trafikmängderna varierar mellan ca 1 000 fordon vid Bränna och ca 300 fordon öster om Hycklinge. Standarden är god i Kinda kommun men sämre österut, mot Gamleby.

Övriga vägar på det statliga och enskilda vägnätet har trafikmängder som ligger på ca 300 fordon per årsmedeldygn eller lägre.

Kommunala långsiktiga mål

- Riksväg 34 vid Kisa byggs som förbifart med avfarter både vid Millingetorp och söder och norr om Kisa. Allt som sker i närheten av vägkorridoren där förbifarten kan komma att dras skall prövas med särskild noggrannhet.
- Rv 34 förbifart Kisa har högre prioritet än ombyggnad till miljö- och trafiksäkerhetsprioriterad genomfart inne i Kisa. Ombyggnaden skall ses som ett komplement till en ny förbifart
- Riksväg 34 genom Kisa byggs om till miljö- och trafiksäkerhetsprioriterad genomfart
- Riksväg 34 är ett riksintresse. Etableringar i närheten av riksvägen skall prövas med särskild noggrannhet.
- Ett väl fungerande vägnät i hela kommunen
- Länsväg 134 Stjärnevik – Vada förbättras
- Bärigheten förbättras på väg 680 Söderö - Mormorsgruvan
- Kommunen skall sträva efter en ständigt förbättrad trafiksäkerhet
- Kommunen ställer sig bakom nollvisionen dvs en vision om noll dödade och noll svårt skadade i trafiken.
- Kommunen är positiv till ökad användning av 30 km/tim inom tätbebyggda områden

Kortsiktiga mål

- Betona trafiksäkerhetskraven vid upphandlingar, tex bälte i skolskjutsar
- Kommunen bör arbeta för att en miljö- och trafiksäkerhetsprioriterad genomfart genom Kisa kommer till stånd
- Kommunen skall kontakta Vägverket och trycka på för att initiera en diskussion om väg 134 i Kisa, delen förbi hembygdsgården. Infarten från öster behöver förbättras när det gäller trafiksäkerhet

5.3 Gång- och cykelvägar

Kinda är en landsbygdskommun där en stor del av transporter sker med egen bil eller med kollektiva färdmedel. I tätorterna kan en hel del av persontransporterna ske till fots eller per cykel vilket har många miljö- och hälsomässiga fördelar. Andelen sådana resor kan öka om det finns bekväma och säkra gång- och cykelvägar. Kommunens tätorter har sådan struktur att det finns hyfsat säkra och gena vägar för gång- och cykeltrafik.

Kommunala långsiktiga mål

- Vid nyexploatering skall det skapas säkra och gena gång- och cykelvägar.
- Planera för alternativ till bilen i tätorterna

Kortsiktiga mål

- Kommunen anser att en GC-väg skall byggas på Järnvägsgatan från stationen till Åsundahallen och längs hela Skolvägen i Rimforsa och kommer att hemställa hos Vägverket att detta görs.

5.4 Kollektivtrafik

Det kollektiva resandet är ett sätt att tära mindre på våra gemensamma resurser. Många människor påverkas av hur kollektivtrafiken fungerar när de väljer plats att bo. Kollektivtrafiken är viktig ur jämställdhetssynpunkt eftersom många i samhället inte har bilen som alternativ.

Kinda kommun har ett gynnsamt läge för kollektiva förbindelser norrut och söderut. Järnvägen och riksväg 34 passerar Rimforsa och Kisa, det går buss och tåg till Linköping och Vimmerby. Horn och Hycklinge har ett förhållandevis gynnsamt läge för kollektiva förbindelser, idag har orterna bussförbindelser med Kisa och Vimmerby.

Den del av de kollektiva transporterna som har regional betydelse ingår i baslinjenätet. Finansieringen sker via Östgötatrafikens budget som idag löper ettårsvis. Det övriga nätet finansieras av kommunen.

Skolskjutsar, färdtjänst, tätortstrafiken och kompletteringstrafiken är också kollektiva resor. Kommunen strävar efter att samordna sådana resor där det är möjligt.

Baslinjenätet 2003

Linje 540	Kisa – Linköping
-----------	------------------

Övrigt nät 2003

Linje 545	Kisa – Hycklinge
Linje 548	Kisa – Oppeby – Björkfors
Linje 547	Rimforsa – Björkfors - Hycklinge
Linje 580	Hycklinge – Vimmerby

5.5 Järnvägar

Stångådalsbanan har stor regional och interregional betydelse. Den går i norrsydlig riktning genom kommunen. Den passerar samhällena Kisa och Rimforsa och ytterligare några mindre samhällen. Banan trafikeras av Kustpilen som stannar i Kisa och Rimforsa. På en sträcka mellan Opphems och Gärdala station är bärigheten dålig, det påverkar den tillåtna hastigheten och möjligheterna att transportera tungt gods. Det går ett industrispår från Kisa station till Mjällerums industriområde i samhällets sydvästra del.

Järnvägen har en mycket stor betydelse för bygden. Persontransporter med tåg är oerhört väsentliga för att skapa en större arbetsmarknad runt det centrala Östergötland. Tågens

högre hastighet innebär att det i praktiken är möjligt att bo i Kisa och pendla till ett arbete i Linköping. Det är viktigt att arbeta för förbättrade kommunikationer på järnvägen. I en stråkstudie som gjorts föreslås en ny järnvägssträckning norr om Rimforsa och flera kurv-rätningar inom kommunen. Vid Verveln föreslås en ny bro. Kommunen bör noga följa utvecklingen runt järnvägen och vara uppmärksam när det sker nyetableringar i närheten av banan. Kommunen förutsätter att Banverket informerar kommunen om planer för järnvägen efterhand som de arbetas fram.

Det är en strävan att bygga bort alla plankorsningar. Lokalisering av bebyggelse bör ta hänsyn till att trafikbelastningen på plankorsningar inte bör öka. Smitvägar över järnvägen måste motverkas.

Med hänsyn till buller- och vibrationsstörningar samt ev problem med elektromagnetiska fält, bör försiktighetsprincipen tillämpas vid etablering av ny bebyggelse i närheten av järnvägen.

Kommunala långsiktiga mål

- Kommunen skall verka för att stärka kollektivtrafikens konkurrenskraft.
- Kollektivtrafiken skall vara tillgänglig för personer med olika handikapp
- Järnvägen är en långsiktigt hållbar kollektivtrafiklinje med stor betydelse för bygden. Kommunen skall aktivt verka för utveckling av järnvägen.
- Busslinjen mellan Linköping och Kisa är en långsiktigt hållbar kollektivtrafiklinje
- Busslinjen mellan Kisa och Horn/Hycklinge är en långsiktigt hållbar kollektivtrafiklinje
- Kollektivtrafiklinjen Kisa – Vimmerby bör ingå i baslinjenätet
- Kommunen är positiv till att godstrafiken på Stångådalsbanan återupptas
- Trafiken på järnvägen ökas

Kortsiktiga mål

- Linjerna mellan Kisa och Björkfors, Kisa och Hycklinge, Björkfors och Hycklinge skall ses över i samverkan med övriga samhällsbetalda och kollektiva persontransporter för att finna flexiblere, mindre miljöstörande och effektivare resor.
- Kisa stationsområde skall göras mer attraktivt och byggas ut med infarts-parkering och större tillgänglighet
- I Rimforsa bör en sydlig utfart från stationsområdet till 34:an byggas. Utfarten skall kunna användas endast av bussar.
- Kollektivtrafiken och dess villkor ska vägas in i ett tidigt skede vid all samhällsplanering

5.6 Elektroniska kommunikationer

Till elektroniska kommunikationer räknas de tekniska nätverk, med eller utan ledningar, som behövs för att överföra information via dator, telefon, fax, video och liknande. Det

har skett en kraftig ökning i användandet av sådan teknik. Idag är det lika naturligt att använda datornät för att skicka information som det tidigare varit att prata i telefon.

Kommunen har i samarbete med Vadstena, Ödeshög, Boxholm och Ydre, det sk VÖK-BY-samarbetet påbörjat utbyggnad av ett bredbandsnät. Det är oerhört viktigt för Kindabygden att följa med i teknikutvecklingen, att det finns goda elektroniska kommunikationer som täcker hela kommunen. I praktiken är det en förutsättning för att få företag att etablera sig och ungdomar att bosätta sig i bygden.

Kommunala långsiktiga mål

- Utbyggnad av IT-infrastruktur med hög kapacitet och god täckning
- God mobilteletäckning i hela kommunen
- Utbyggnad av digital-TV i hela kommunen

Kortsiktiga mål

- Verka för en fortsatt utbyggnad av bredbandsnät av hög kvalitet som alla kommuninvånare kan ha tillgång till

6 TÄTORTSUTVECKLING / BOSTADSFÖRSÖRJNING

6.1 Förutsättningar

Tätortsområdena utnyttjas för närvarande i huvudsak för bebyggelse, industri, jord- och skogsbruk och för rekreation på allemansrättslig grund. I tätorterna finns offentlig och kommersiell service för bygden runt omkring. Den service som finns i orterna har en mycket stor betydelse för kommunen, det är en av de ”ekrar i hjulet” som bidrar till att landsbygden kan vara levande. Kommunen strävar efter att samordna service där det är möjligt, det kan tex handla om att dela på lokaler, köpa privata tjänster för att tillhandahålla offentlig service etc.

Det är angeläget att det inom tätorterna finns planberedskap för boende och arbete och att det finns tillgång till attraktiva områden för tätortsnära friluftsliv. Kommunen utgår från att regionala myndigheter informerar kommunen om större planerade åtgärder inom dessa närområden som det inte ankommer på kommunen att besluta om, t.ex. slutavverkningar av skog. Kommunen bör genom att upprätta skötselplaner för sådana närområden vara en förebild för andra markägare. Inom tätortsområdena bör ny bebyggelse prövas genom detaljplan eller områdesbestämmelser, bebyggelsen inom tätortsområdena med närområden skall normalt anslutas till det kommunala va-nätet.

Kindas tätorter erbjuder en lugn och trygg boendemiljö. När tätorterna utvecklas och förändras skall strävan vara att bibehålla detta.

6.2 Regionala miljömål

Länet har utifrån det nationella miljömålet ”god bebyggd miljö” tagit fram delmål som syftar till att skapa en god bebyggd miljö med hänsyn till variation, kulturmiljö, estetik, naturmiljö, energianvändning, emissioner mm. Kommunen kommer att arbeta vidare med lokala miljömål, de regionala målen är utgångspunkt i det arbetet. En av de stora kvaliteterna för många av orterna i Kinda är närheten till sjöar. Det regionala miljömålet ”levande sjöar och vattendrag” är också en utgångspunkt vid frågor som rör tätorterna.

6.3 Översiktliga tätortsfrågor

Utvecklingsfrågor för Kisa, Rimforsa, Horn, Hycklinge och Björkfors redovisas på ”pratbubblkartor”. Syftet med kartorna är att tidigt väcka frågor om orternas utveckling och ha en hög planberedskap. Kartorna skall ses som underlag för vidare planering i form av t.ex. fördjupade översiktsplaner, områdesbestämmelser eller detaljplaner.

Kommunen upprättar inget separat bostadsförsörjningsprogram.

Kommunala långsiktiga mål

- God planberedskap i tätorterna
- Skapa markreserver i närheten av tätorterna, inventera kommunägd mark.
- Kommunen är positiv till privata initiativ att stycka av mark för försäljning av tomter
- Utbudet av bostäder skall vara varierat
- Den service som finns är oerhört viktig för hela kommunen. Det är en gemensam angelägenhet att servicen kan behållas.
- Den offentliga och den kommersiella servicen skall samordnas och stötta varandra där det är möjligt
- Slå vakt om gemensamma utemiljöer, värna grönområden
- Kommunen skall fortlöpande avhjälpa enkla hinder för personer med nedsatt rörelse och orienteringsförmåga

Kortsiktiga mål

- Upprätta skötselpolicy för kommunalt ägda tätortsnära naturområden.
- Enkla hinder för funktionshindrade tas bort i lokaler, på allmänna platser och utemiljöer. Arbetet skall vara klart år 2010 enligt centrala direktiv.

6.4 Kisa

Kisas karaktär skall behållas. Samhället karaktäriseras av backarna och den vackra bebyggelsen som växte upp runt förra sekelskiftet. Goda exempel på detta är husen längs Storgatan som visar på tillväxt och framtidstro och de vackra husen utefter Grönedegatan, Kärleksstigen och Kvarngatan. Speciellt är också bergen och de lummiga skogsområden som ligger inne i samhället.

Det finns idag ledig industrimark på Ödängsområdet och någon enstaka tomt på Karleby. Det är en viktig utvecklingsfråga för Kisa att planlägga mark för industriändamål.

Planeringsförutsättningar

Kisa ligger förhållande väl till ur kommunikationssynpunkt med goda väg- och järnvägsförbindelser norrut mot Linköping och söderut mot Vimmerby. Avståndet till Linköping är dock i längsta laget för att Kisa skall expandera och bli bostadsort för dem som arbetar i Linköping. Järnvägen kan få ökad betydelse i det sammanhanget. Samhället har ett gott utbud på butiker, banker, hantverkare, sjukvård, apotek mm vilket gör att orten har många kvaliteter som bostadsort. Det är nära till naturupplevelser och rekreation, de större privata arbetsgivarna på orten har goda framtidsutsikter. Den centrala kommunala förvaltningen finns i Kisa, i samhället finns förskolor, låg- mellan- och högstadieskolor. Kisa har den mindre ortens goda kvaliteter och det finns alla skäl att förvänta sig en efterfrågan från människor som vill bo på orten.

Den tekniska försörjningen fungerar väl i alla delar av samhället. I vissa centrala delar av Kisa finns det fjärrvärme, det är för närvarande bara flerbostadshus och lokaler som är anslutna. Markområdena runt Kisa är till största del privatägd med undantag av området direkt söderut, som ägs av Kinda kommun.

Planlagd mark för bostäder finns i begränsad omfattning. Mark för industriändamål finns på Ödängs industriområde i östra Kisa och i begränsad utsträckning på Karlebyområdet norr om samhället.

Kisa får sitt vatten från en täkt som ligger i södra utkanten av samhället. Inom skyddsområdena ligger riksväg 34 och ett par verksamheter som kan innebära en risk för tälkten. Det är angeläget att utreda var en ny vattentäkt kan ligga.

Någon aktuell, fördjupad översiktsplan finns inte för Kisa.

Bostadsförsörjning

Efterfrågan på bostäder i Kisa har varierat. Under de senaste ca 10 åren har det nästan inte funnits någon efterfrågan på tomter. Behovet av nya tomter kan komma att öka i samband med utökning av bla Swedish Tissue och expansion i Tolvmannadalen. Det finns ett fåtal planlagda tomter till omedelbar försäljning i attraktiva lägen. Kommunen måste se över plansituationen under den närmaste tiden. Kinda kommun äger mark direkt söder om samhället, i övrigt är marken runt Kisa privatägd.

I Kisa finns det både privata och allmännyttiga hyresvärdar. Det fanns ett 60-tal lediga lägenheter under år 2003 vilket gör att det inte är aktuellt att planlägga för hyreslägenheter.

Planeringsbehovet för Kisa kan sammanfattas på följande sätt. Nummerbeteckningen hänvisar till pratbubblekartan.

<i>Planbehov</i>	<i>Område</i>	<i>Åtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Nr</i>
Industri	Tolvmannadalen	Fördjupad översiktsplan, ev detaljplan. Möjliggör industriutbyggnad, säkra natur- och rekreationsvärden	2005	(1)
Bostäder	S Prästgårdsg.	Försäljning av tomter för villor.	2005	(2)

Industri

Näringslivet i Tolvmannadalen och kommunen har i samverkan fört diskussioner om markanvändning, planeringsförutsättningar och framtidsvisioner för området som ligger i södra Kisa. Företagen i området och kommunen satsar gemensamt på Tolvmannadalen som ett område där industri och rekreation går att förena i harmoni – den framtida goda arbetsplatsen. Arbetet kan resultera i en fördjupad översiktsplan, det kan även bli aktuellt att göra nya detaljplaner där så krävs.

Regionala miljömål

Den utredning av området Tolvmannadalen som gjorts berör på ett mycket konkret sätt några av de regionala miljömålen. En viktig utgångspunkt för arbetet är en god bebyggd miljö där utformningen av området och hänsyn till andra värden är industrins behov kommer att lyftas fram. Två andra konkreta frågor är att skydda den våtmark som ligger centralt i området, samtidigt som den görs tillgänglig som sista reningssteg av processvattnen från Swedish Tissue, samt att studera möjligheterna till utbyggnad av fjärrvärme i Kisa med utgång i den anläggning som idag finns i anslutning till Swedish Tissue's industri. De regionala miljömålen som berörs är myllrande våtmarker och utsläpp av växthusgaser.

Kommunala långsiktiga mål

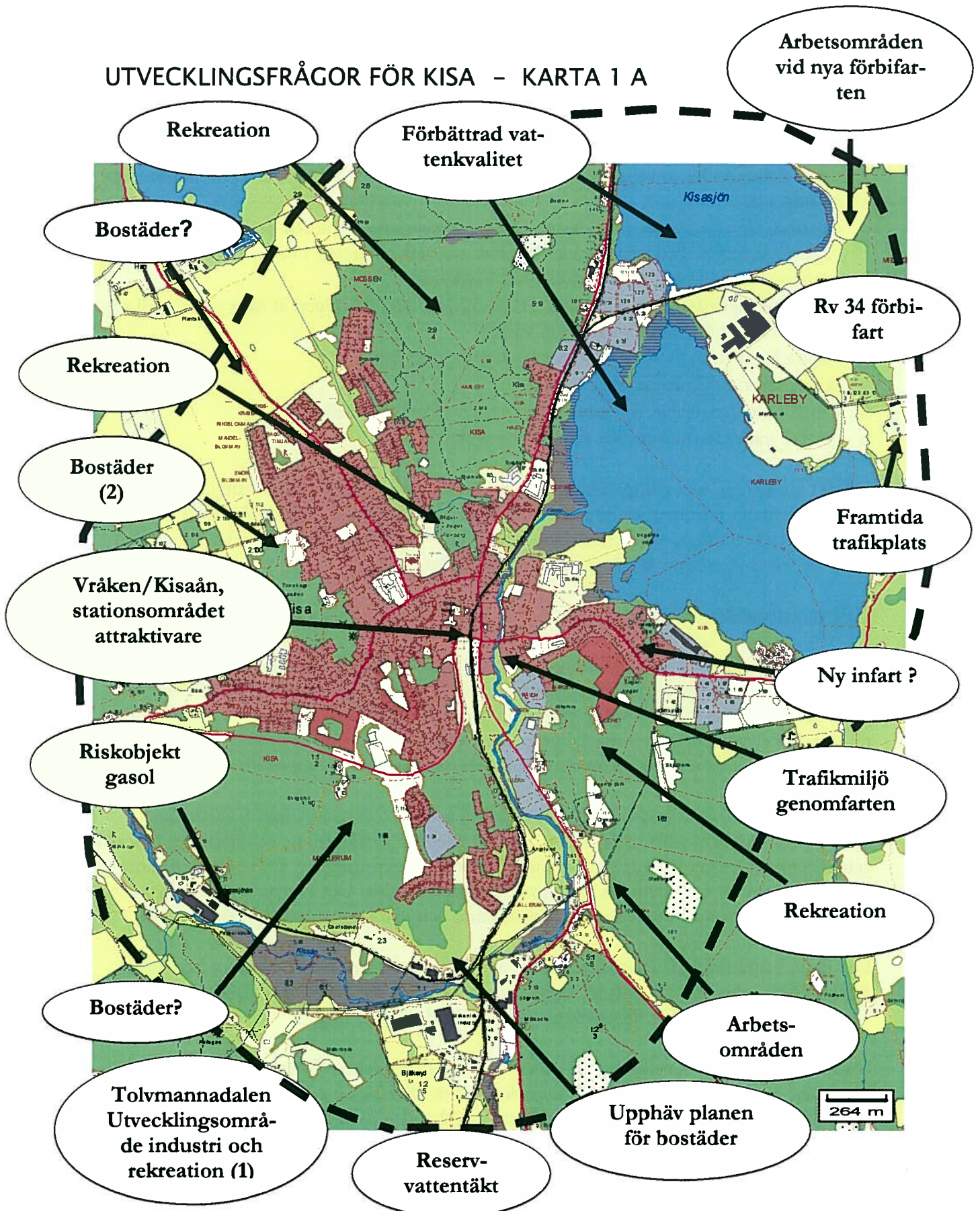
- Bevara den gestaltning som är typisk för Kisa med sekelskiftesbyggnader och stora grönområden
- Inventera och skydda kulturbyggnader
- Förbättra dagvattenhanteringen, särskilt längs 34:an

Kortsiktiga mål

- Förbättra plan- och markberedskapen för industriändamål
- Gör en planstudie (fördjupad översiktsplan) för Tolvmannadalen med utgångspunkten "industri och rekreation i harmoni"
- Skapa planlagd mark för expansion och nyetablering av industrier i Tolvmannadalen

- Det planerade området för bostäder vid södra Mjällerum kan komma i konflikt med industrins behov. Industrins behov kommer i första hand
- Skapa planlagd mark för bostäder
- Utred frågan om reservvattentäkt
- Gör i första hand en fördjupad studie av Kisa centrumområde, i andra hand en fördjupad översiktsplan för hela samhället
- Utred möjligheterna att rensa Kisaån och skapa ett promenadstråk längs ån
- Förbättra förbindelsen för oskyddade trafikanter mellan stationsområdet och torget
- Bygg om stationsområdet för större attraktivitet och bättre funktion för “hela resan”

UTVECKLINGSFRÅGOR FÖR KISA - KARTA 1 A



----- Gräns för tätortsområde

6.5 Rimforsa

1991 gjordes en fördjupad översiktsplan för Rimforsa. Under slutet av 90-talet fördes förnyade diskussioner om samhällets fortsatta utveckling. De viktigaste av de frågor som lyftes fram var:

- gör centrumområdet mer attraktivt. Det har försvunnit ett flertal butiker från Kalmarvägen och torget. Industriområdet har fått nya verksamheter, t.ex. resecentrum och restaurang. Tyngdpunkten i samhället har förskjutits
- bygg bostäder väster om riksväg 34. Korsningen med riksvägen är idag en rondell vilket gör det möjligt att expandera åt väster
- bevara karaktären med stora tomter och grönområden
- sanera vid f.d. Rimforsa trä
- behåll området mellan Björksund och vattenverket som grönområde
- gör f.d. vägverkstomten och silon mer attraktivt

I direkt anslutning till avloppsreningsverket kommer en plats för deponering av slam att byggas. Slammet kommer att läggas i täta bäddar där växtlighet bidrar till nedbrytningen och tar upp de näringsämnen som finns i slammet. I ett kretsloppstänkande är metoden en av de bästa som finns tillgängliga till en rimlig kostnad.

Planeringsförutsättningar

Rimforsa ligger gynnsamt ur kommunikationssynpunkt med goda väg- och järnvägsförbindelser med Linköping och Kisa. Närheten till Linköping gör Rimforsa intressant för personer som arbetar i Linköping men vill bo på en mindre ort. Marken runt samhället är till största del privatägd, den mark kommunen äger är föremål för bostadsplanering eller skall enligt gällande översiktsplan och pågående diskussioner användas för rekreation.

Under senaste ca 10-15årsperioden har ett antal butiker försvunnit från Kalmarvägen, som går igenom samhället, och torget. Det har skett en förskjutning av aktiviteter från det gamla centrum västerut, mot stationsområdet och industriområdet. De centrala delarna saknar idag det liv som de hade för ett par decennier sedan. Det har på senaste tiden fött en diskussion om hur torget kan bli mer levande och vad som är möjligt på kort sikt.

Det finns begränsningar i det kommunala avloppsnätet. Framför allt söderut krävs det åtgärder och utbyggnad för att möjliggöra bebyggelse åt det hållet. Avloppsreningsverket har kapacitet för betydligt fler invånare än vad Rimforsa har idag.

Under många år har det tillkommit bostäder på landsbygden i närheten av Rimforsa. Samhället har därigenom påverkats indirekt genom efterfrågan på förskola, skola, service mm. Kommunen är positiv till byggande på landsbygden men har små möjligheter att påverka i vilken takt byggnationerna sker, det går inte heller att styra byggande mot vissa kategorier, tex äldreboende.

Sjöarna Åsunden och Järnlunden är av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Strandskyddförordnande gäller 150 m från strandlinjen, både på land och i sjön.

Bostadsförsörjning

Det finns goda möjligheter att bygga bostäder i nära anslutning till samhället. För närvarande (hösten 2004) finns endast enstaka kommunägda tomter till försäljning, därför är det angeläget att något nytt område planläggs. Områden som kan vara aktuella att planlägga på kort sikt är följande

- Område vid vattentornet (söder om ”gamla Ulrikavägen”) 35 – 40 tomter, kommunal och privat ägo
- Södra Västerliden, 6 – 8 tomter, kommunal ägo
- Hagstedtshagen (norr om vägen mot Hallsta), ca 20 tomter, kommunal ägo
- Södra Tåvelstad, 10 – 20 tomter, privat ägo

För de första tre områdena finns det kommunala beslut att planlägga för villabebyggelse

Kinda kommun är positiv till boende på landsbygden runt Rimforsa. Kommunen kommer inte att gå in aktivt för att köpa mark eller planlägga för bostäder men kommer att stötta privata initiativ i den riktningen. Kommunens roll i processen blir att upplysa om förutsättningarna och medverka till goda kontakter mellan markägare och myndigheter.

Tänkbara områden för privata initiativ i anslutning till samhället kan vara:

- Vid Rimforsa kursgård, 15 – 20 tomter
- Område väster om motellet, 2 – 3 tomter
- Linnäs – Klasbovägen – Hasselås, 5 – 10 tomter

Kommunen är positiv till sådana initiativ. Området vid Rimforsa kursgård kan ge ett betydande tillskott av bostäder, det är dock angeläget att ny bebyggelse utformas med stor hänsyn till kulturhistoriska värden på platsen. I Törnevik, Opphem och Rimforsa storgård har det skett en viss byggnation under de senaste åren. I Krågedal finns det planlagda tomter. På sikt kan det vara aktuellt att bygga ut avloppsnätet söderut så att markerna söder om Rimforsa görs möjliga att bebygga på privat initiativ. Det finns en även viss efterfrågan på lägen för permanentboende på andra platser runt Rimforsa.

Planeringsbehovet för Rimforsa kan sammanfattas på följande sätt. Nummerbeteckningen hänvisar till pratbubblekartan. Alla områden har stöd i den gällande fördjupade översiktsplanen för samhället.

<i>Planbehov</i>	<i>Område</i>	<i>Åtgärd</i>	<i>Tidpunkt</i>	<i>Nr</i>
Bostäder	S Västerliden	Ny detaljplan. 6 – 8 tomter för villabebyggelse	2005	(1)
Bostäder	Rimforsa kursgård	Ny detaljplan. Ca 15 – 20 tomter för villabebyggelse	2005	(2)
Bostäder	Område vid vattentornet	Ny detaljplan. 35 – 40 tomter för villabebyggelse	2005	(3)
Bostäder	Hagstedtshagen	Ny detaljplan. Ca 20 tomter för villabebyggelse	2006	(4)

Industri

Det finns oexploaterad industrimark mellan riksväg 34 och järnvägen. Marken är privatägd. För närvarande är det inte aktuellt att planlägga för mer industrimark. Den mark som kan bli aktuell för arbetsplatser och industri är området nordost och nordväst om rondellen.

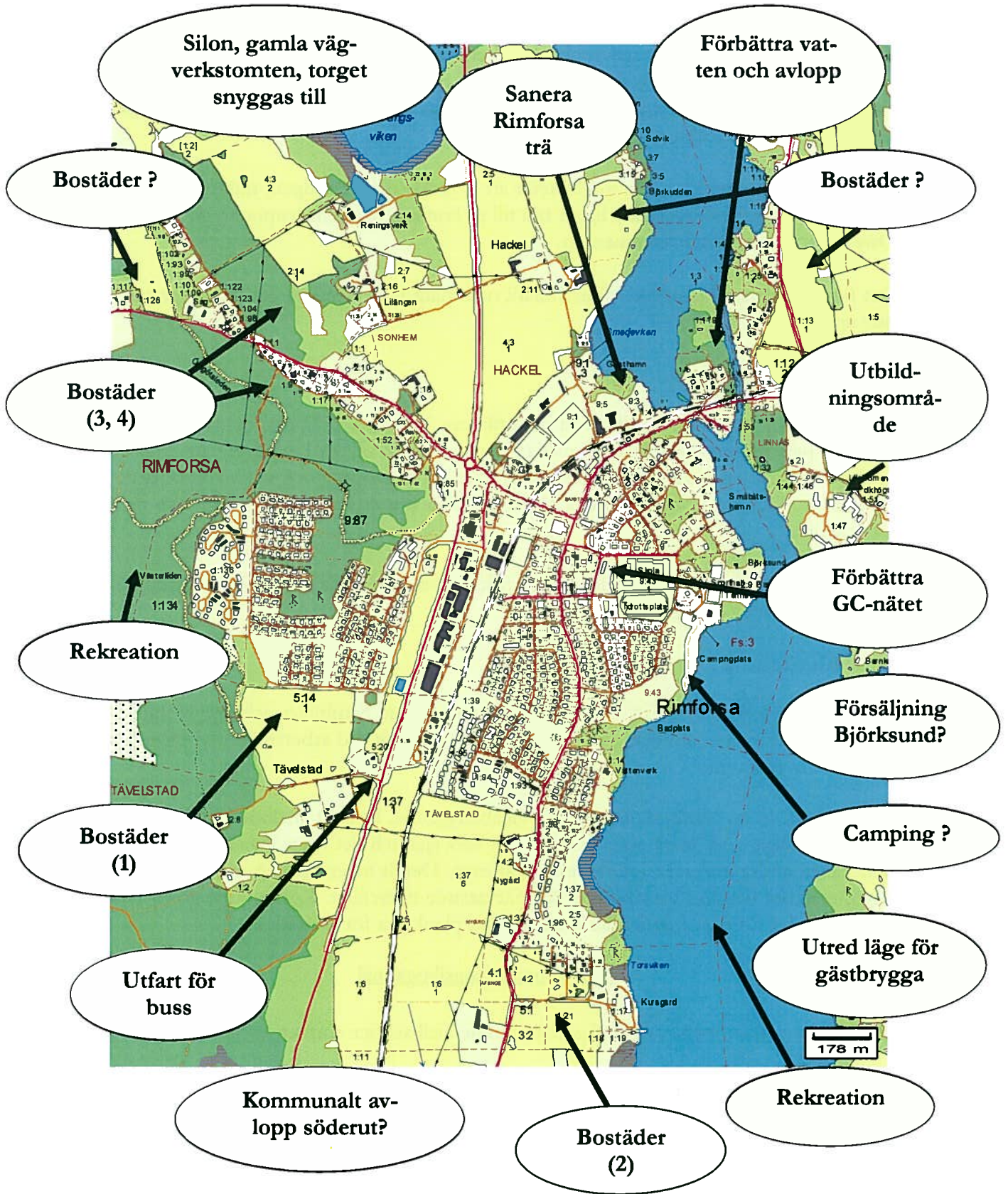
Kommunala långsiktiga mål

- Behåll Rimforsas karaktär med mycket grönområden, stora tomter och en lantlig miljö
- Låt samhället ha en "tillväxt i balans", värna de kvaliteter som finns och satsa på attraktiva boendemiljöer
- Snygga till torget, gamla vägverkstomten och området vid silon
- Behåll eller förbättra de goda kommunikationerna med Linköping
- Anordna kommunalt avlopp till Piras udde och Linnäs

Kortsiktiga mål

- Revidera den fördjupade översiktsplanen
- Gör en studie av torget med syftet att göra torget mer attraktivt
- Sanera det förorenade området vid f.d. Rimforsa trä
- Se över verksamhetsområdet för vatten och avlopp
- Utred hamnfrågan (var skall mottagningsstation för sopor och avlopp lokaliseras, tillväxtbehov mm)
- Utred möjligheterna att etablera gästhamn
- Se över och förbättra gång- och cykelvägnätet, särskilt Järnvägsgatan och Skolvägen
- Undersök möjligheterna att göra en utfart för bussar mellan Industrivägen och 34:an
- Förbättra plan- och markberedskapen för bostäder
- Utred frågan om reservvattentäkt
- Utred frågan om utbyggnad av kommunalt avlopp söderut från Rimforsa

UTVECKLINGSFRÅGOR FÖR RIMFORSA - KARTA 1 B



6.6 Horn

I Horn finns samhällsservice och butiker som är viktiga för de södra kommundelarna. Antalet invånare har sjunkit något under de senaste tio åren och efterfrågan på mark för villabebyggelse och industrietableringar har varit tämligen liten. Den utbyggnad av Arla Foods som sker i Vimmerby kommun kan innebära att efterfrågan på mark för bostäder ökar i Horn och Hycklinge.

Horn och Hycklinge har goda möjligheter att utveckla turistnäringen, trakten har stora natur- och kulturkvaliteter, den ligger bra till ur kommunikationssynpunkt, det är nära till Östersjön, Småland och kontinenten.

Det finns tillgång till planlagd industrimark och mark som är möjlig att planlägga om behov uppstår.

Planeringsförutsättningar

Horn har goda landsvägsförbindelser med riksväg 34 och E22. Södra Vi och Vimmerby ligger på pendlingsavstånd med bil medan det är så långt till tex Linköping att orten i praktiken inte är ett alternativ för dem som arbetar i Linköping och vill ha ett boende på en liten ort. Det finns planlagd mark för bostäder och industri, orten har låg- och mellan-stadieskola.

Åsunden utgör riksintresse för det rörliga friluftslivet och omfattas av strandskydd på 150 m. Det gäller även Stångån.

Bostadsförsörjning

Horn är en möjlig bostadsort för arbetspendling söderut. Samhället och omgivningen erbjuder mycket fina boendemiljöer och kan med en förbättrad arbetsmarknad bli en efterfrågad plats att bo på.

Det finns ett tiotal planlagda tomter för villabebyggelse. I direkt anslutning till samhället är det god tillgång till mark som är möjlig att bebygga och det finns inga uppenbara konflikter med andra intressen i närheten av tätorten. Det är ingen stor efterfrågan på hyreslägenheter, det bestånd som finns är för närvarande tillräckligt. Kommunen gör bedömningen att det för närvarande inte finns skäl att planlägga för bostäder.

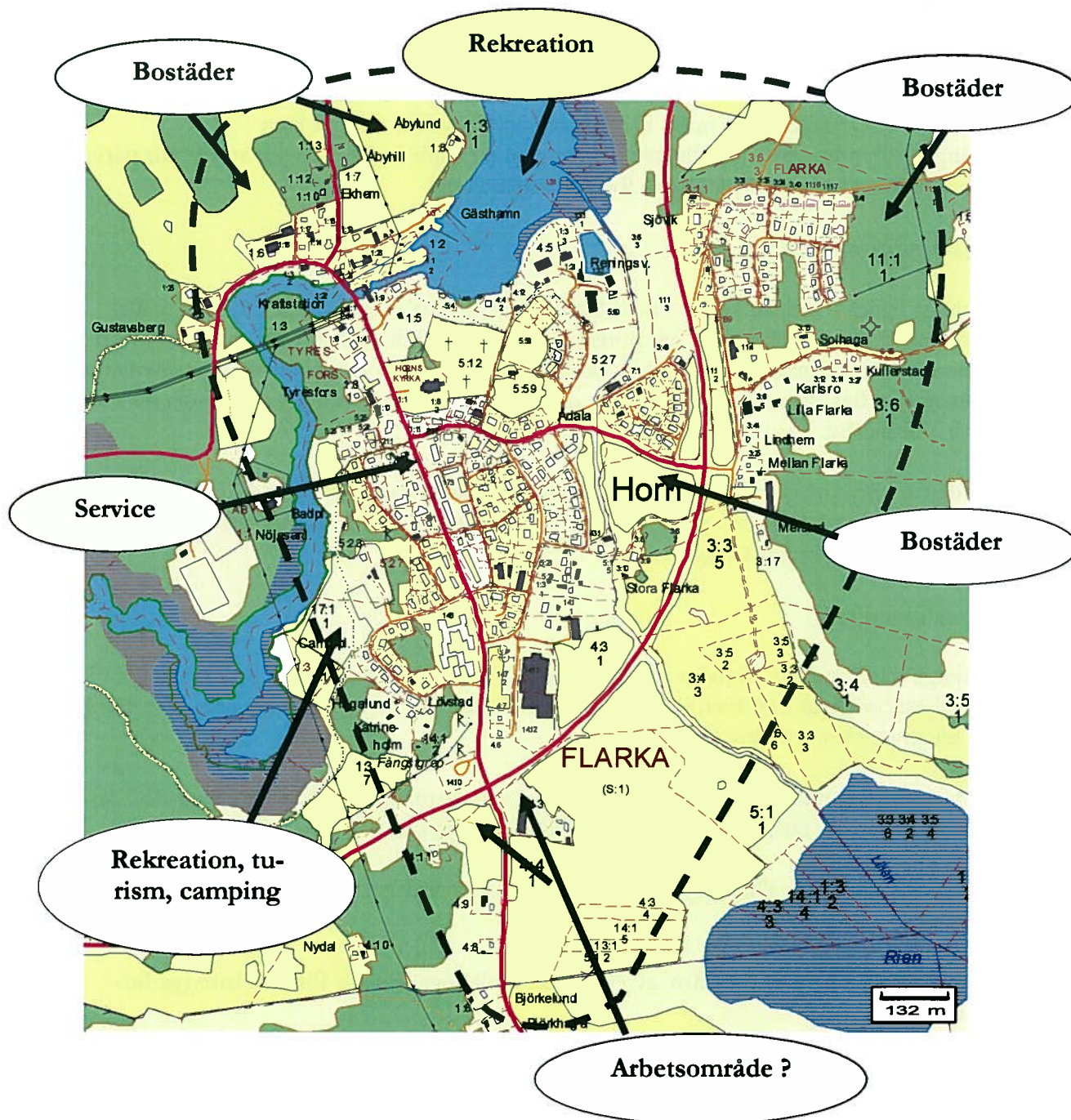
Kommunala långsiktiga mål

- Sök samverkan mellan offentlig och kommersiell service som ett medel för att behålla servicen
- Behåll biblioteket – medborgarkontor

Kortsiktiga mål

- Det måste finnas tillgång till service även för sommargäster, turister och tillfälliga besökare

UTVECKLINGSFRÅGOR FÖR HORN - KARTA 1 C



----- Gräns för tätortsområde

6.7 Hycklinge

I Hycklinge finns service som är viktig för kommundelen, skolan är en viktig kommunal service. Hycklinge har stor potential att utvecklas som turistort p.g.a. det unika läget vid Åsunden, de goda kommunikationerna och närheten till Östersjön, Småland och kontinenten. Den utbyggnad av Arla Foods som sker i Vimmerby kommun kan innebära att efterfrågan på mark för bostäder ökar i Horn och Hycklinge.

I samhället är efterfrågan på mark för industri och bostäder relativt liten. Tillgången till industrimark är begränsad. Kommunen gör bedömningen att det för närvarande inte finns behov att planlägga för industriändamål.

Planeringsförutsättningar

Hycklinge ligger – liksom Horn – med förbindelse med riksväg 34 och E22. Samhället ligger vackert vid Åsunden och har potential för de som vill bo naturnära på en liten ort. Avståndet till tex Linköping gör att Hycklinge troligen inte kommer att bli bostadsort för personer som har sitt arbete i Linköping, det kan däremot vara möjligt att pendla till södra Vi och Vimmerby.

Åsunden är riksintresse för det rörliga friluftslivet och omfattas av strandskydd på 150 m. Samhällets läge vid Åsunden är en av de stora kvaliteterna, det är av stor vikt att allmänhetens tillgång till stränderna tryggas.

Bostadsförsörjning

Hycklinge med omnejd erbjuder mycket fina boendemiljöer. Det är möjligt att pendla till arbetsplatser söderut och även österut. Sker en förbättring av arbetsmarknaden kan Hycklinge bli en mycket attraktiv boendeort.

Det finns kommunalt och privat ägda områden som är planlagda för villabebyggelse. Totalt handlar det om ett tiotal tomter. Några av tomterna kan bebyggas omedelbart.

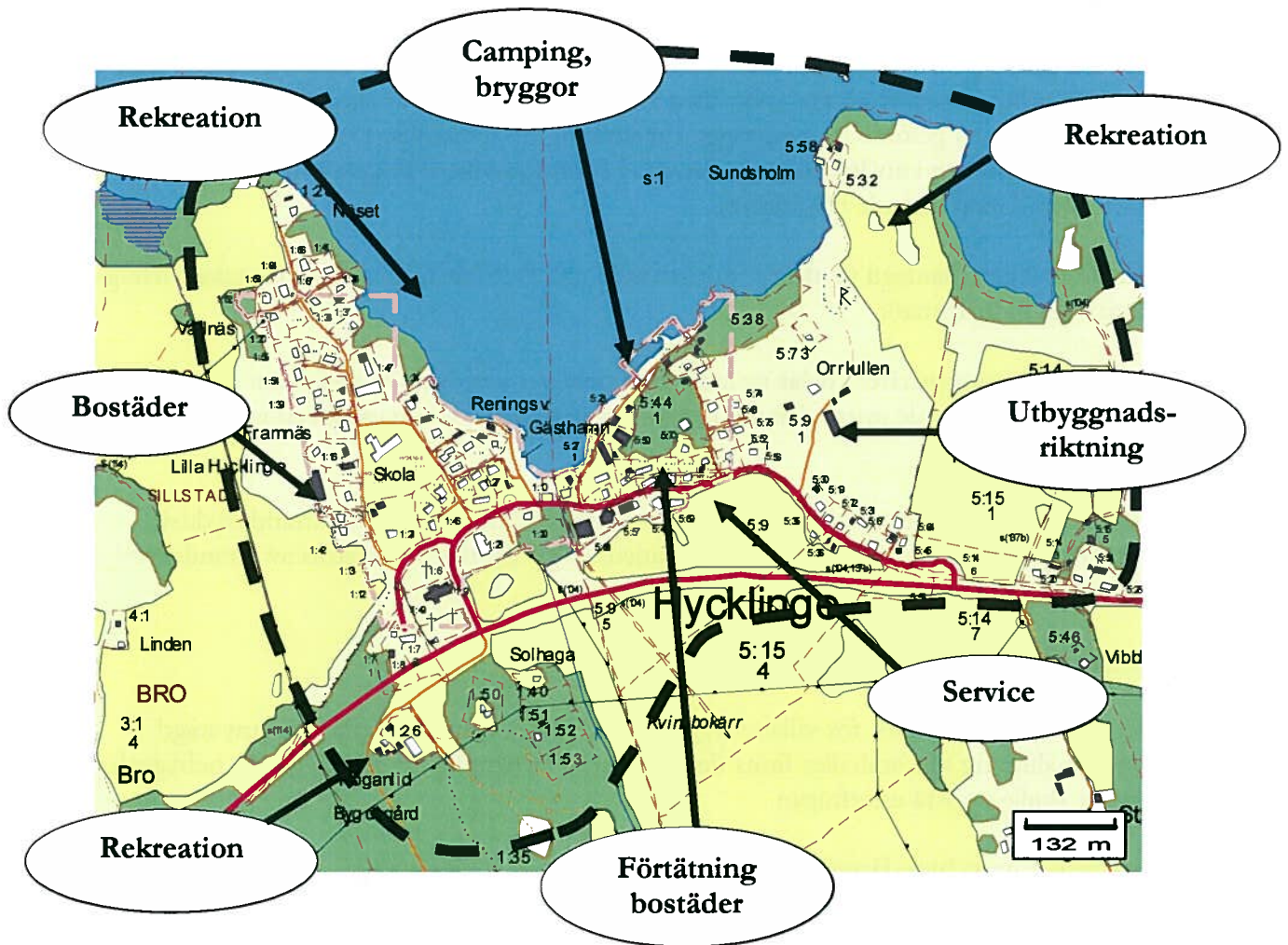
I samhället finns både allmännyttiga och privata hyresvärdar. Det finns enstaka lediga lägenheter.

För närvarande finns inget behov av ett kommunalt engagemang för att planlägga bostadsområden.

Kommunala långsiktiga mål

- Utred möjligheterna att etablera en gästhamn i kombination med camping och servering i anslutning till Åsunden
- Viktigt att det finns tillgång till service även för sommargäster, turister och tillfälliga besökare
- Sträva efter att behålla skolan

UTVECKLINGSFRÅGOR FÖR HYCKLINGE - KARTA 1 D



6.8 Björkfors

Planeringsförutsättningar mm

I Björkfors finns en livsmedelsbutik, skola, daghem, vandrarhem och viss annan service. Orten ligger vid sjöarna Åsunden och Björken i en bygd med stora natur- och kulturvärden, det finns goda möjligheter att utveckla turismen. Det finns ett aktivt nätverk i trakten, som arbetar med framtids- och turistfrågor. En fråga som är aktuell är huruvida det går att anlägga en gemensam båtbygga i anslutning till samhället. Det finns olika meningar om lämpligheten i att lokalisera en bygga i Björkforsviken. Frågan bör få en lösning i samförstånd med boende i Björkfors.

Det finns ingen planlagd mark för industriändamål. Det har förekommit enstaka förfrågningar om industrimark.

Vatten- och avlopps nätet i delar av samhället behöver ses över, i sydväst har det inte åretruntstandard och i de norra delarna behövs en översyn. Även reningsverket bör på sikt åtgärdas.

Åsunden är av riksintresse för det rörliga friluftslivet och omfattas av strandskyddsbestämmelser som gäller 150 m från strandlinjen. Även Björken omfattas av strandskydd som gäller 100 m från strandlinjen.

Bostadsförsörjning

Det finns planlagd mark för villabebyggelse med lediga tomter. Marken är privatägd. I direkt anslutning till samhället finns det mark som är lämplig att planlägga för bebyggelse om det skulle uppstå efterfrågan.

I samhället finns hyreslägenheter, både privatägda och allmännyttiga.

Kommunens bedömning är att det inte finns behov planläggning för bostäder p.g.a. liten efterfrågan.

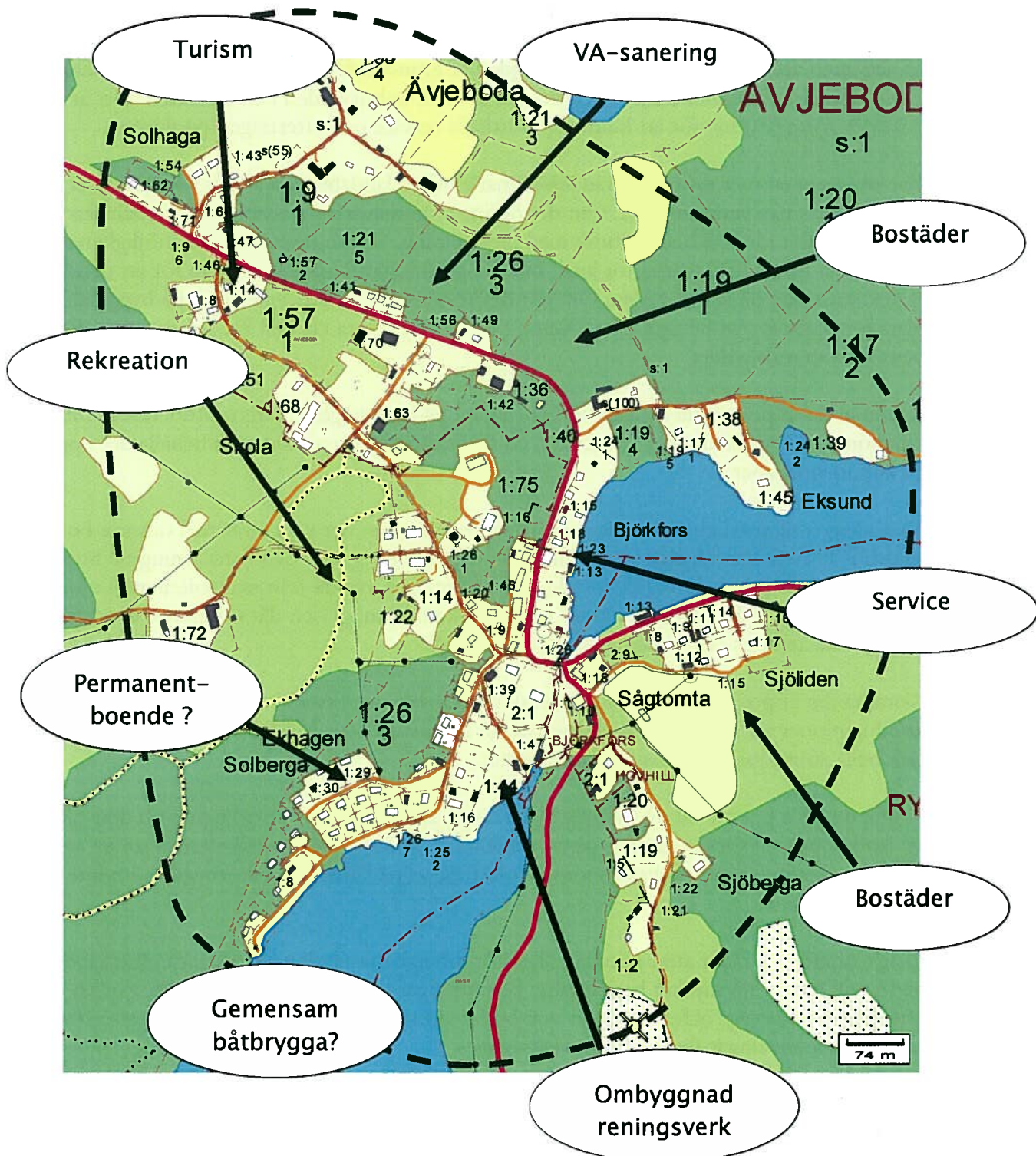
Kommunala långsiktiga mål

- Bygg om reningsverket
- Åtgärda VA-nätet vid samhällets norra infart
- Sträva efter att behålla skolan

Kortsiktiga mål

- Utred behovet av skyddsområde kring vattentäkten
- Utred möjligheterna att anlägga en gemensam bygga i Åsunden
- Se över plan- och markberedskap för industritomter

UTVECKLINGSFRÅGOR FÖR BJÖRKFORS – KARTA 1 E



----- Gräns för tätortsområde

7 LANDSBYGDENS UTVECKLING

7.1 Planeringsförutsättningar

Möjligheten att arbeta och bo på landsbygden är grunden för att kunna upprätthålla några av de viktigaste kommunala kvaliteterna; natur- och kulturvärden och närheten. Det är också en förutsättning för att kunna upprätthålla service och efterfrågan på tjänster.

För att skapa en mer differentierad arbetsmarknad på landsbygden är det viktigt att det kan etableras nya verksamheter. Om det öppna kulturlandskapet skall kunna bibehållas krävs ett aktivt jord- och skogsbruk med djurhållning. Kommunen har små möjligheter att påverka förutsättningarna för jord- och skogsnäringarna men kan verka för att utveckla t.ex. turismen på landsbygden. Om näringslivsutövning ställer vissa krav på byggnadsplats bör särskilt stor hänsyn tas till detta. Det kan t.ex. vara ett skäl för att diskutera dispens från strandskyddet.

Kommunen är positiv till ny åretruntbebyggelse på landsbygden. Åretruntboende i kombination med djurhållning är i praktiken en förutsättning för att kunna bibehålla det öppna kulturlandskapet.

Med hänsyn till möjligheterna att upprätthålla service kan det vara en fördel om nya bostadshus i första hand byggs i anslutning till tidigare bebyggelse och i anslutning till buss- och tåglinjer. Ur hushållningssynpunkt bör kommunen avråda från nyetableringar i opåverkade områden där areella näringar kan påverkans menligt och där infrastruktur saknas. Hänsyn måste dock tas till den enskildes önskemål.

Kommunen är positiv till att det skapas sk hästgårdar, dvs fastigheter som möjliggör kombinationer av mindre jordbruk och annat förvärvsarbete. Möjligheterna att bedriva rationella större jordbruk måste dock beaktas.

Kommunen är positiv till ny fritidsbebyggelse på landsbygden. Fritidsboendet bidrar till att landskapet hålls levande både genom direkta åtgärder, genom ökad efterfrågan av service och aktiviteter men också genom en efterfrågan på "gammal kulturbygd" som inte skall underskattas.

Längs stränderna råder strandskydd vilket gör möjligheterna till etableringar i omedelbar närhet till någon sjö mycket begränsade. Bosättningar i närheten av sjöar medför också efterfrågan på brygg- och badplatser och bodar vid sjön. I första hand bör man eftersträva samordnade lösningar för sådana anläggningar.

Det bör ställas lika höga krav på avloppslösningar för fritidshus som för permanentbostäder. Det minskar riskerna för förorening av brunnar och vattendrag och minskar riskerna för problem om det sker en omvandling till åretruntboende.

Inom områden som har höga kulturvärden bör byggnation ske med stor hänsyn till kulturvärdena på platsen. Det gäller särskilt inom området av riksintresse som Tidersrum,

Föllingsö-Tommestorp, Gumhem, V Eneby, Hornsberg-Ekeby och Tjärstad kyrkomiljö-Skedevid.

7.2 Regionala miljömål

Ett par av de regionala miljömålen påverkas direkt eller indirekt av landsbygdens utveckling. Kommunen har många små byar och enskilda gårdar med stora värden där det är väsentligt att den ”goda bebyggda miljön” kan bibehållas. För närvarande finns det inte resurser att ta fram bevarandeplaner, skyddet för den bebyggda miljön sker framför allt genom kunskapsspridning och i samband med tex bygglovsprövningar. Vid nyetableringar skall gestaltungsfrågorna ges stor vikt.

För att kunna uppnå miljömålet ”ett rikt odlingslandskap” måste det finnas bofasta som håller betande djur. Det är särskilt viktigt där det finns höga värden i odlingslandskapet. Kommunens inställning är därför att det är viktigt att tillåta ny bebyggelse och kompletteringsbebyggelse i sådana lägen. Även fritidsboendet bidrar till att landsbygden hålls vid liv, ofta frågar de fritidsboende efter kulturkvaliteter, de bidrar också till liv och rörelse under delar av året och frågar efter service i butiker mm. Fritidsboendet skall inte underskattas.

Kommunala långsiktiga mål

- Jord- och skogsbruk är viktigt för att kunna bibehålla det öppna kulturlandskapet
- Kommunen kommer att verka för att nya näringsverksamheter etableras på landsbygden
- I vägningen mellan näringsverksamhet och andra intressen har näringsverksamheten hög prioritet
- Kommunen kommer att verka för att turistnäringen på landsbygden utvecklas
- Kommunen är positiv till bildandet av fastigheter där ett mindre jord- och skogsbruk kan kombineras med andra verksamheter.
- Kommunen är positiv till nytt permanent- och fritidsboende på landsbygden.
- Nya bostäder bör lokaliseras och utformas så att de stämmer överens med de natur- och kulturvärden som finns på platsen
- Det är viktigt för kommunen att kunna erbjuda ett boende i attraktiva miljöer

8 BYGGLOVSPRÖVNING

Förutsättningarna att hantera ansökningar om bygglov och fastighetsbildning varierar beroende på om det finns gällande detaljplan, områdesbestämmelser eller om det är samlad bebyggelse.

Inom detaljplanelagt området skall ansökan om bygglov/fastighetsbildning beviljas om:

- den inte strider mot detaljplanen
- fastigheten stämmer med detaljplanen och ev fastighetsplan
- kraven för byggnader enligt PBL 3 kap uppfylls

Utanför planlagt område skall ansökan om bygglov beviljas om:

- de allmänna kraven vid lokalisering av bebyggelse enligt PBL 2 kap uppfylls
- det inte finns krav på att upprätta detaljplanen
- det inte strider mot områdesbestämmelser
- kraven för byggnader enligt PBL 3 kap uppfylls.

Vid bygglovsprövning utan föregående planläggning skall hänsyn tas till miljö- och riskfaktorer. Risker med miljöfarliga transporter, buller och vibrationer talar för försiktighet att lämna bygglov i närheten av rv 34 och järnvägen. Enligt Väglagen råder förbud mot ny bebyggelse på 30 m från riksvägen. Särskild utredning och grundläggning kommer att krävas där det finns risk för markradon. I närheten av äldre avfallstippar, skjutbanor etc bör bygglov prövas med särskild noggrannhet och försiktighet. I sjönära områden måste hänsyn tas till risken för översvämning. I de fall ett Natura 2000-område kan komma att påverkas skall länsstyrelsen delges alla beslut om bygglov eller förhandsbesked.

Det saknas generella riktlinjer för vilka nivåer som kan accepteras när det gäller strålning från mobiltelemaster, magnetfält vid kraftledningar etc. Kommunen har som policy att ett minsta avstånd om 300 m bör uppnås från bostadsbebyggelse till mast. Nya sändare bör i första hand placeras i befintliga master. I större områden där master inte finns sedan tidigare bör bygglov för nya master lämnas med försiktighet.

Ansökningar om bygglov skall även prövas mot bestämmelser i andra lagar beträffande t.ex.:

- byggnadsförbud utmed allmän väg. 30 m vid rv 34, 12 m vid övriga vägar
- byggnadsförbud utmed kraftledning. Zonens bredd är beroende på ledningens spänning, det måste undersökas i varje enskilt fall
- anläggande av avlopp

Prövning enligt annan lagstiftning görs som regel av någon annan myndighet än Miljöbygg och räddningsnämnden. Nämnden har skyldighet att upplysa om vilka andra tillstånd eller anmälningar som skall göras och skall sträva efter att samordna tillståndsfrågorna. Enligt plan- och bygglagen är det byggherren som har det slutliga och fulla ansvaret för en byggnads tekniska egenskaper samt för kontroll och tillsyn under byggnationen.

8.1 Bygglovsbefrielse

Plan- och bygglagen ger möjligheter att göra mindre tillbyggnader och att bygga komplementbyggnader utan bygglov, där det inte är samlad bebyggelse eller detaljplan. Det finns också en generell befrielse från kravet på bygglov för friggebodar, skärmtak, plank och murar, även inom detaljplan. Förutsättningen är att åtgärden inte utförs närmare fastighetsgräns än 4,5 m.

Miljö- bygg och räddningsnämnden har beslutat om följande riktlinjer för mindre tillbyggnader och komplementbyggnader:

- Utan bygglov är det tillåtet att göra en tillbyggnad som är högst 40 % av huvudbyggnadens bruttoarea, dock aldrig större än 25 m² för fritidshus och 40 m² för åretrunthus. Tillbyggnaden får inte dominera över befintliga byggnader.
- Utan bygglov är det tillåtet att bygga en komplementbyggnad. Den får uppgå till maximalt 25 m² för fritidshus och 40 m² för åretrunthus. Komplementbyggnaden får inte dominera över befintliga byggnader

8.2 Lokaliseringsprövning och planbeslut

Detaljplan skall enligt PBL 5 kap 1§ upprättas

- för ny sammanhållen bebyggelse
- för ny enstaka byggnad som får betydande omgivningspåverkan
- för ny enstaka byggnad inom område med stor efterfrågan på mark
- vid sammanhängande förändringar eller för bevarande av bebyggelse.

Kommunen tillämpar följande principiella riktlinjer vid lokaliseringsprövning av en- och tvåbostadshus, både för permanent- och fritidsbebyggelse:

- ett till två hus: prövning sker normalt som prövning av bygglov eller förhandsbesked
- två till fyra hus: beslutsunderlaget bör sammanställas i en sk planutredning
- fyra till fem hus eller fler: beslutsunderlaget bör normalt utgöras av en detaljplan.

Planutredningar kommer i vissa fall att användas som hjälp vid prövning av förhandsbesked och bygglov. Planutredningarna har ingen egen rättsverkan utan upprättas för att ge helhetsbilder och lösa gemensamma frågor utan krav på detaljplan.

Detaljplaner och områdesbestämmelser antas normalt av kommunfullmäktige. I de fall som inte är av principiell beskaffenhet antar Miljö- bygg och räddningsnämnden planerna.

9 NATURVÄRDEN

9.1 Förutsättningar

Naturvärdena tillsammans med kulturvärdena utgör några av Kinda kommuns största kvaliteter. Många naturvärden har sitt ursprung i mänsklig påverkan, främst djurhållning, hävd och odling. En förutsättning för att kunna bevara sådana naturvärden är att jordbruk med djurhållningen på landsbygden kan bedrivas. Om småjordbruk och betesdjur försvinner ökar hotet mot dessa naturvärden. Det finns ofta även höga kulturmiljövärden knutna till småskaligt jordbruk och betesmarker. Det största hotet mot dessa natur- och kulturvärden är sannolikt att de små jordbruken upphör och att markerna planteras med skog eller övergår till rationell, storskalig drift. Landsbygdens avfolkning innebär ett indirekt hot eftersom det bidrar till en lägre attraktivitet för landsbygden.

Våtmarker, sjöar och vattendrag har stora naturvärden. Strandzoner, myrar och åar är ofta livsmiljöer för ett antal djur- och växtarter. Våtmarker är ofta hotade i det rationella jordbruket genom utdikning. Det har dock uppstått en viss efterfrågan på att anlägga våtmarker för rening av avloppsvatten och i samband med viltvård. Geologiska formationer, tex dalgångar, åsar och isälvsdeltan, utgör ofta också höga naturvärden.

9.2 Regionala miljömål

Länet har, med utgångspunkt från de nationella miljömålen, tagit fram regionala miljömål. Genom det kommunala naturvårdsprogrammet, som utgör en del av översiktsplanen men är mer omfattande, redovisar kommunen åtgärder för att säkerställa riksintressen och regionala miljömålen. De regionala miljömål som är relevanta för naturvårdsarbetet är:

- Levande sjöar och vattendrag
- Myllrande våtmarker
- Levande skogar
- Ett rikt odlingslandskap

Länet har preciserat delmål utifrån de regionala miljömålen. Arbetet för att uppnå målen är omfattande och kommunerna har ett stort ansvar i det arbetet. En del i arbetet för kommunerna är att anta lokala miljömål med utgångspunkt från de nationella och regionala miljömålen.

9.3 Planeringsunderlag

Naturvårdsprogrammet och översiktsplanen bygger på inventeringar och program som har gjorts av bla kommunen, skogsvårdsstyrelsen och länsstyrelsen. De viktigaste underlaget är:

- Naturinventering i Kinda, 1998, Kinda kommun
- Nyckelbiotopsinventering 1994-1998, Skogsvårdsstyrelsen
- Inventering av ängs- och hagmark, 1991, länsstyrelsen i Östergötland.

Någon närmare genomgång av faktainnehållet i inventeringarna görs inte i översiktsplanen, för detta hänvisas till naturvårdsprogrammet och själva inventeringarna. Naturvårdsprogrammet utarbetas parallellt med översiktsplanen och även det kommer att antas av kommunfullmäktige. Förutom inventeringsunderlaget är de nationella och regionala miljömålen utgångspunkter för översiktsplanen och naturvårdsprogrammet.

Både riksintressen för naturvärden och Natura 2000-områden är av riksintresse. Områdena har definierats av Sveriges riksdag och genom direktiv från EU. Riksintressena är av särskilt intresse och har starkt skydd i den svenska lagstiftningen. I översiktsplanen redovisas riksintressen och kommunens övergripande syn på dem. Närmare hänsyn, skydd och åtgärder för deras bevarande redovisas i naturvårdsprogrammet.

9.4 Riksintressen

De riksintressanta områden har naturvärden som är i särklass. Områdena har kommit till med stöd av miljöbalken och direktiv från EU. De är skyddade av regler i miljöbalken. Åtgärder i eller i anslutning till områdena kräver särskilt noggrann prövning och konsekvensanalys. Enligt miljöbalken föreligger en skyldighet att samråda med bla länsstyrelsen vid sådan prövningen. De bygglov och förhandsbesked som kan påverka ett Natura 2000-område skall i efterhand sändas in till länsstyrelsen för ev prövning enligt plan- och bygglagen 12:4.

Naturvärden kan ha kommit till genom mänsklig påverkan, tex genom bete, slåtter, röjning och odling. Odlingslandskap med hävdade ängs- och hagmarker är exempel på detta. För att sådana värden skall bestå krävs att det även i framtiden finns brukare och betande djur i bygden. De främsta hoten mot den typen av naturvärden är att landsbygden avfolkas, att djurhållning och småjordbruk upphör samt igenplantering. Det är viktigt att det finns bofasta på landsbygden. Kommunen kommer inte att betrakta natur- och kulturområden av det här slaget som "förbudsområden" men kommer att ställa höga krav på anpassning av tex nya byggnader i området. Det finns dessutom en samrådsskyldighet med bla länsstyrelsen i områden av riksintresse. För att stärka skyddet och upprätthålla den skötsel som krävs är det viktigt att öka kunskapen hos brukarna. Åtgärdsdelen i naturvårdsprogrammet är kommunens operativa plan som syftar till att uppfylla målen för naturvårdarbetet.

De naturvärden som uppstått genom geologiska händelser och inlandsisens rörelser och avsmältning är oftast betydligt äldre. Exempel på sådana naturvärden är urbergsgrottorna Trollegater, grusåsar och floddeltan. För att de skall kunna bestå måste områdena till största del undantas från täkter, exploateringar och liknande. Det är viktigt att sprida kunskap och förståelse om naturvärden av det här slaget, de kan dessutom ha ett turistvärde.

För naturvärden ges en kortfattad sammanställning och beskrivning av de riksintressen som finns i kommunen. Siffrorna hänvisar till karta 1 och 3. "Vanliga" riksintressen har numrerats tex NE 31 och hänvisar till länsstyrelsens numrering. Natura 2000-områdena har givits en löpande, egen numrering, och börjar med N2 01.

N2 01 Törnevik	Öppen och trädbevuxen hagmark med riklig och varierad flora.
N2 02 Klevberget, Sonebo	Bergsbrant, miljö för ovanlig flora, rik snäckfauna.
N2 03, NE 45 Hallstad ängar	Löväng med hamlade lindar och rik vegetation. Vålhävdad.
NE 44 Trollegater	Urbergsgrotta i granitberggrund. Troligen Sveriges största.
N2 04 Hanekulla	Värdefull skogsmiljö, artrika sumpskogar.
N2 05 Härsjö	Mångformig naturbetesmark med långvarig hävd. Ogödslade marker med yppig örtflora. Riklig fjärilsförekomst.
N2 06 Hamra	Omväxlande, vålhävdad odlingslandskap med mycket lövskog, ekmiljöer, sällsynta insekter.
N2 07 Räckeskog	Gamla ekar, insekter, ekanknuten flora.
N2 08 Kättilstad naturreservat	Naturskogsartad barrskog, värdefulla ekmiljöer.
N2 09 Bäckängsmon	Barrskogsbrant med rik moss- lav- och svampflora, värdefull ekmiljö.
N2 10 Gamla Måla	Hagmark med rik flora, även rik insektsfauna.
N2 11 Yxefall	Naturbetesmark, rik flora.
N2 12 Sjöökronen	Varierad och rik hagmark med värdefull kärlväxtflora och rik fjärilsfauna.
NE 31 Sommen	Näringsfattig, klart vatten av hög kvalitet. Bergsbranter. Hyser intressanta fiskarter tex röding och insjööring. Ett flertal fågelarter häckar här, bla fiskgjuse och storlom. Ett flertal öar och holmar.
N2 13 Ivranäs	Värdefulla lövskogsområden, värdefull lavflora, lokal för hotade hackspettar.
N2 14 Misterfall	Slätteräng med ålderdomliga, hamlade träd och rik örtflora. Enda ängen i Östergötland.
NE 39 Njölhult	Välutbildad och åskådlig drumlin, odlingslandskap.

NE 40, N2 24 Idhult	Odlingslandskap med små oregelbundna åkrar, rösen och betesmarker. Klippängar med ovanlig och intressant flora.
NE 41 Rödungehultsjön	Näringsfattig källsjö med naturligt rödingbestånd.
NE 43 Svaljsö	Svalsjöfältet har mycket mångformig och illustrativ geologi, få motsvarigheter i Östergötland.
NE 42 Lökebo	Kanjon, sprickdal som avvattnade Sommenissjön när inlandsisen smälte.
N2 15 Föllingsö	Omväxlande och välhävdad odlingslandskap med bla ekhagar. Rik landsnäckfauna.
N2 16 Galmsås	Öppet landskap med intressanta geologiska formationer. Intressant vegetation.
N2 17 Västra Eneby	Hagmarker med grova ekar, hassel och rik örtflora.
N2 18 Knastraberget	Bergs- och rasbrant, gamla ekar och tallar med rik lavflora och insektsfauna.
N2 19 Tvånget	Äldre barr- och blandskog, gott om död ved, gamla ekar. Bergsbranter.
N2 20 Bråtberget	Värdefulla bergsbranter, gammal ek och tall, värdefull flora.
N2 21 Valö	Bergsbrant med värdefull, rik lavflora.
N2 22 Ryda	Värdefull bergs- och rasbrant, gamla ekar, tall och lövskog. Sällsynta lavar och insekter.
N2 23 Hulebo	Bergsbranter, senvuxen ek och tall, rikligt med död ved, värdefulla insekter och lavar.
N2 25 Gibbehult	By utefter äldre vägsträckning med, omgivande kulturlandskap av ålderdomlig prägel. Förekomst av rödlistade örter och lavar.
N2 26 Jonsbo	Välbevarat odlingslandskap, biotop för insekter och lavar.
N2 27 Lönningehult	Odlingslandskap, rik flora, betade skogar, artrik fjärilsfauna.

N2 28 Hökhult	Ängsekskog med riklig förekomst av ek och hassel, äldre barrskog.
N2 29 Ekhults naturreservat	Odlingslandskap med rik ängs- och hagmarksvegetation, kuperat, bäck- kärr- och mossmiljöer.

Det sammanhängande eklandskapet är ett riksintresse i södra Linköpings kommun, i Kinda kommun övergår eklandskapet till att bli mer uppdelat och utgör inte något riksintresse. Det eklandskap som finns in Kinda har stort värde och kan ses som en yttre zon kring riksintresset.

Riksintressena redovisas som ytor på karta 1, 2 och 3.

9.5 Övriga naturvärden

Förutom de naturvärden som är av riksintresse finns ett stort antal andra höga naturvärden. Det är till exempel våtmarker, ängs- och hagmarker, odlingslandskap, sammanhängande eklandskap, naturminnen och det generella biotopskyddet. Många av de värdefulla naturvärdena är redovisade på karta 2 och 3 men det har av praktiska skäl inte gått att ta med alla. Naturvärdena och åtgärder för att bevara och skydda dem finns redovisade i naturvårdsprogrammet.

Kommunala långsiktiga mål

- Hushållning med naturresurser skall vara långsiktigt hållbar
- Den biologiska mångfalden skall bevaras
- Värdefulla geologiska bildningar skall bevaras
- Kinda kommuns invånare skall ha tillgång till en attraktiv livsmiljö med rika naturupplevelser
- Vid skötsel av Kinda kommuns naturmark skall huvudvikten läggas vid naturvård, friluftsliv och rekreation. I naturvårdshänseende skall kommunen kunna tjäna som ett föredöme för andra markägare
- De naturvärden som finns i Kinda är en av kommunens största kvaliteter. Det är en prioriterad fråga att verka för att dessa bevaras. Särskilt bevarandevärda är de naturvärden som är av riksintresse.
- Våtmarker, ängs- och hagmarker, sammanhållet odlingslandskap, eklandskapet och naturminnen är viktiga inslag i den levande kulturmiljön och skall så långt möjligt bevaras.
- De naturvärden som finns i Kinda skall göras intressanta och tillgängliga
- Skapa kommunala naturreservat

Kortsiktiga mål

- Påbörja arbetet med lokala miljömål
- Arbeta med information och utbildning för att öka förståelse och skydd av naturvärden
- Upprätta skötselplaner för kommunägd, tätortsnära skog
- Färdigställ naturvårdsplanen

10 KULTURVÄRDEN

10.1 Förutsättningar

Kulturvärdena utgör tillsammans med naturvärdena några av Kinda kommuns största kvaliteter. De kulturhistoriska miljöerna har kommit till genom mänskliga aktiviteter under tusentals år. I en levande landsbygd är byggnader, åkrar, gärdsgårdar och hela det hävdade odlingslandskapet formade av tidigare generationers sätt att leva. Kinda kommun har stora kulturhistoriska värden i det småskaliga odlingslandskapet, tex det riksintressanta Föllingsö. I kommunen finns också många av länets högst klassade ängs- och hagmarker. De höga kulturvärdena sammanfaller ofta även med höga naturvärden i betesmarker och det småskaliga jordbruket. I Kinda finns kyrkomiljöer, bybildningar och bebyggelse i tätorterna som har stora kulturhistoriska värden, en del av riksintresse. Det finns gott om fornlämningar som visar att det har bott människor i våra trakter under åtskilliga hundra år. Kulturarvet ger oss möjligheter att läsa tidigare människors sätt att leva och har ett stort värde, det vi skapar idag skriver historia i framtiden. De kulturmiljöer vi har fått ärva och har skyldighet att bevara är inga givna självklarheter. Områdenas framtid kan hänga samman med tex ekonomiska förutsättningar för jordbruken, markägarnas vilja och möjlighet att bevara kulturlandskapet och möjlighet till fortsatt utkomst på landsbygden. Kulturvärdena är av stor betydelse för kommunens attraktivitet som boendeort, de har stora historiska värden och betyder mycket för rekreation och turism.

Kulturvärdena i odlingslandskapet är hotat av att småjordbruk läggs ned och djurhållning upphör. Många byggnader på landsbygden har förvanskats pga okunskap och en vilja att lämna det gamla fattiga livet bakom sig.

Kommunen har ansvaret för prövning enligt plan- och bygglagen och miljöbalken. I och i anslutning till riksintressen för kulturmiljön kommer prövningen att göras med stor noggrannhet bla genom samråd med länsmuseum och länsstyrelsen. Kommunen har planlagt något område med syftet att säkra kulturvärdena, på sikt är det önskvärt att upprätta skyddsföreskrifter tex i form av områdesbestämmelser för fler områden för att säkerställa kulturhistoriskt intressant bebyggelse. Kommunen har för närvarande ytterst begränsade resurser till planarbete och kan inte ge ett sådant arbete hög prioritet.

Under slutet av 2003 och våren 2004 gjordes en studie av området "Tolvmannadalen" i samverkan mellan ett antal intressenter. I den studien lyfts Föllingsö fram för sina natur- och kulturvärden, som en utomordentlig resurs för rekreation och upplevelser. Den plan (områdesbestämmelser) som gäller för området tillåter att en golfbana byggs i odlingslandskapet. Något sådant är inte möjligt att genomföra eftersom det strider mot de riksintressen för natur och kultur som finns i området. Planen bör upphävas.

I samband med planering för bebyggelse eller annan exploatering görs regelmässigt arkeologiska utredningar. Utredningarna bör göras i ett tidigt skede i planeringsprocessen, tex i programarbetet, för att klara ut förutsättningarna för exploateringen.

10.2 Regionala miljömål

Länet har, med utgångspunkt i de nationella miljömålen, tagit fram ett antal regionala miljömål. En del av dem berör kulturvården i landskapet och i den bebyggda miljön. De regionala miljömål som främst berör kulturvården är:

- God bebyggd miljö
- Ett rikt odlingslandskap

Länet har preciserat delmål utifrån de regionala miljömålen. Arbetet för att uppnå målen är omfattande och kommunerna har ett stort ansvar i det arbetet. En del i arbetet för kommunerna är att anta lokala miljömål med utgångspunkt från de nationella och regionala miljömålen.

10.3 Planeringsunderlag

Planeringsunderlaget är relativt gammalt, läns museets inventering av kulturhistoriskt intressant bebyggelse i Kisa är från 1976 och den omfattande inventeringen som länsstyrelsen gjorde i Natur och kultur är från 1983. Utöver det underlaget har det gjorts tex en torpinventering i Kisa socken. Det mesta av det som redovisas på karta 4 bygger på underlag från länsstyrelsen.

10.4 Riksintressen

I Kinda finns ett flertal riksintressen för kulturvården, några av dem är unika i landet, tex Föllingsö odlingslandskap. Bebyggda miljöer utgår från miljömålet ”god bebyggd miljö” tex riksintressen som kyrkomiljöerna vid Tidarsrum, Tjärstad och västra Eneby. Skeppsättningen vid Gumhem är också riksintresse för kulturvården. Åtgärder i eller i anslutning till områdena kräver särskilt noggrann prövning i samband med tillståndsgivning. Kommunen kommer inte att betrakta kultur- och naturområden ”förbudsområden” men kommer att ställa höga krav på placering och utformning av tex nya byggnader i området. För att ett kulturvärde skall bestå krävs det ofta att det finns människor som bor och brukar området, för att stärka skyddet och upprätthålla en riktig skötsel är det viktigt att öka kunskapen hos brukarna.

För kulturvården ges en kortfattad sammanställning och beskrivning av de riksintressen som finns i kommunen. Siffrorna hänvisar till karta 1 och 4. Numreringen hänvisar till länsstyrelsens numrering.

E 97 Tjärstad

Odlingslandskap – kyrkomiljö. Fornlämningsrikt med lång kontinuitet. Flera betydelsefulla byggnader, bla Skedevärd herrgård.

E 25 Västra Eneby

Landskap – Kyrkomiljö med ett flertal välbevarade gårdar, byar och byggnader. Gravfält, stensättningar och en av Östergötlands största fomborgar.

E 24 Föllingsö – Tommestorp	Välhävdad och välbevarat odlingslandskap. Välbevarade gårdar från 1600- och 1700-talen. Även kvarn, såg och smedja.
E 23 Tidarsrum	Östergötlands äldsta träkyrka. Flera historiskt intressanta byggnader. Beläget på en ås i ett öppet landskap.
E 26 Gumhem	Skeppssättning (gravfält).
E 96 Hornsberg – Ekeby	Hornsbergs gård, Ekeby fd komministerboställe, ödekyrkogård, ängsmarker. Fornlämningsrikt område, lång odlingskontinuitet.
E 87 Ennesbo	By med ålderdomligt bebyggelsemönster. Hagmarker och odlingsrösen.

Riksintressena redovisas som ytor på karta 1, 2 och 4.

10.5 Övriga kulturvärden

Även inom övriga kulturhistoriskt intressanta områden är det viktigt att hänsynsreglerna i olika lagar beaktas, tex de regler om hänsyn till byggnaders särart som finns i plan- och bygglagen. Det skall normalt inte innebära någon inskränkning i pågående markanvändning eller hinder för utökning, nybyggnation eller liknande utan är en påminnelse om varsamhet och anpassning. Ny näringsverksamhet och nya permanentbostäder har mycket hög prioritet. Då bygglov lämnas kommer kommunen att fästa stort avseende vid utformning och placering av nya byggnader.

Det finns särskilda, väl avgränsade, landskapselement i odlingslandskapet. Ett bevarande av dessa värden förutsätter att vi känner till dem och värnar om dem. Sådana värden kan vara:

- Alléer
- Hamlade träd
- Solitärträd
- Brukningsvägar
- Trägärdesgårdar
- Stenmurar
- Odlingsrösen och stentippar
- Åkrar med ålderdomlig form
- Byggnadsgrunder

10.6 Kommunal kulturpolicy

Kommunen har antagit en policy för kulturarvet. I policyn anges vilka åtgärder som kan vidtas för att värna kulturarvet och kulturmiljön när det gäller bebyggelse och bebyggelsemiljöer. Policyn behandlar vilka kunskapsinsatser som behövs, hur kulturfrågor ska be-

handlas i planarbetet, vilka rutiner som behövs för att stärka kulturintressena och har även satt upp en policy för tillväxt. I policy slås fast att kunskap och information är av stor betydelse. Kulturfrågor skall ses som en tillgång och inte ett hinder i samhällsplaneringen, ny och gammal bebyggelse skall fungera i harmoni. Kulturarvet skall lyftas fram i plan- bygglovs- och rivningsprövning. Frågan är viktig och har ett allmänt intresse och bör vara en del i översiktsplanen. I kulturarvspolicyn anges även att frågor om rivningslov och avverkningar som sker på kommunal mark, skall remitteras till kultur- och fritidsnämnden.

Kulturarvspolicy för Kinda kommun

Kunskap:	Kommunen skall verka för att öka kunskapen och sprida intresse för kulturarvsfrågorna
Kommunens planarbete:	Kulturarvsfrågorna ska integreras i alla planer såsom översiktsplanen, detaljplaner mfl
Rutiner:	Bra rutiner ska tillämpas för dialog och samarbete i kulturarvsfrågor mellan kommunala nämnder, näringsidkare, föreningar och enskilda
Tillväxt:	Kommunen ska främja bevarande och brukande av kulturarvet för att detta ska bli en resurs för framtiden.

10.7 Kulturlivet

Med kulturliv menas det här sammanhanget den musik, konst, litteratur, teater etc som engagerar människor. Det må sedan vara rock eller renässans, romaner eller reportage.

Alla orter har någon form av samlingslokal vilket ofta är en förutsättning för uppträdanden och möten. Det finns bibliotek i Kisa, Rimforsa och Horn, i Björkfors och Hycklinge finns lånestationer. Det finns lokala musik- och teatergrupper och ett flertal utövande konstnärer och konsthantverkare spridda över kommunen.

Kommunala långsiktiga mål

- De kulturvärden som finns i Kinda är en av kommunens största kvaliteter. Det är en prioriterad fråga att verka för att dessa bevaras. Särskilt bevarandevärda är de kulturvärden som är av riksintresse.
- Upprätta skyddsföreskrifter för att säkerställa kulturhistoriskt intressanta miljöer, i första hand riksintressen.
- Kulturhistoriskt intressanta områden skall inte uppfattas som ”färdiga”, de skall vara levande och kunna utvecklas vidare
- Inom riksintressanta områden skall ny etablering av verksamheter och placering och utformning av ny bebyggelse ske efter noggrann prövning.
- Inom övriga kulturhistoriskt intressanta områden skall hänsyn tas till placering och utformning av ny bebyggelse
- Upphäv områdesbestämmelserna för golfbana vid Föllingsö.

Kortsiktiga mål

- Upprätta samlat grepp över de kultur- och byggnadsinventeringar som finns
- Genomför kompletterande byggnadsinventering
- Kulturarvspolicyn är kommunens verktyg för att bevaka kulturfrågor i det dagliga arbetet
- Stärk det lokala kultur- och musikkivet, t.ex. genom att hjälp till att ordna lokaler, utbildningar och liknande

11 MILJÖ- OCH RISKFAKTORER

11.1 Förutsättningar

Det går många transporter med farligt gods på vägarna i Kisa. Det gods som har sin slutpunkt inom kommunen är till stora delar känt av räddningstjänsten och miljökontoret men stora mängder passerar bara igenom kommunen och det är betydligt svårare att ha kännedom om innehållet i de transporterna. Farligt gods transporteras på alla vägar, de största mängderna går på de mest trafikerade vägarna, främst riksväg 34. Det innebär att mycket farligt gods transporteras genom de centrala delarna av Kisa. Vägnätets utformning och standard gör att det inte finns andra lämpliga alternativa vägar till riksvägen. Det samma gäller de andra större vägarna, länsväg 134 och 135.

Målpunkterna för det farliga godset är industriområden och bensinstationer. I Tolvmanadalen i Kisa är Swedish Tissue mottagare och lagrare av gasol. Anläggningen är så stor att den räknas som en sk "Sevesoanläggning" enligt lagen om skydd mot olyckor, dvs en anläggning som kan medföra mycket stora konsekvenser vid en olycka och därför kräver särskild hänsyn när det gäller planläggningen runt omkring anläggningen. Det finns bensinstationer i de flesta tätorter vilka medför transporter av bränsle. På landsbygden har jordbruken tankar för bränsle. Transport av farligt gods förekommer över hela kommunen.

Vid en eventuell olycka har kommunen en uppställningsplats vid Kisa frakt där skadade fordon kan ställas upp. Platsen ligger central och nära räddningstjänsten i Kisa, det finns belysning och kan lätt bevakas.

Bullerutsatta områden är i första hand bostadsområden som ligger nära riksväg 34. De riktlinjer för buller som finns överskrids i vissa delar av Kisa.

Vattenförsörjningen till Kisa samhälle ligger direkt söder om samhället. Inom skyddsområdet går riksväg 34, det finns även ett sågverk och en anläggning för återvinning av bla bilskrot i skyddsområdet. Risker för förorening av vattentäkten kan sägas vara förhöjd. Vägverket har genomfört en del åtgärder på riksvägen, bla tätat diken så att utläckande farliga ämnen inte direkt kan tränga ner i grundvattnet. I samband med tillståndsprövningar och tillsyn arbetar kommunen för att minska riskerna från de andra verksamheterna. Det saknas reservvattentäkt för Kisa. Rimforsa tar sitt vatten ur Åsunden. Båttrafiken på sjön och föroreningar från avloppsanläggningar liksom läckage av tex närsalter från jordbruket innebär risker för Åsundens vatten. Björkem försörjer Björkfors med dricksvatten. Längs Björkerns södra strand går en allmän väg, en olycka med tex en tankbil inblandad kan vara förödande för Björkfors vattenförsörjning. Förutom Horn och Hycklinge har ingen av orterna någon reservvattentäkt.

Det finns ett antal gamla skjutbanor och avfallsanläggningar som kan medföra risker för hälsan och miljön. Avfallsanläggningen vid Adlerskog används fortfarande och är den största av tipparna i kommunen. Sådana miljöstörande områden innebär att markanvändningen i närheten bör prövas särskilt noga.

I kommunen finns ett par bergtäkter där det pågår omfattande verksamhet. Täkterna medför buller, damm och risk för skador i omgivningen i samband med sprängningar. Trafiken till och från täkterna medför också risker och buller. Det är olämpligt att godta bebyggelse i närheten av täkterna, något generellt byggnadsförbud finns inte men prövning av bygglov bör ske med extra noggrannhet i området runt täkterna.

Det finns inga kända områden i Kinda där det är särskilt mycket radon. Radon kan förekomma lokalt överallt. I samband med nybyggnationer rekommenderar kommunen att man förbereder åtgärder för att senare kunna reducera en ev för hög radonhalt. Inga områden är kända för att vara speciellt utsatta för skred.

Riskerna för översvämningar har blivit ett allt mer förekommande problem. Kinda har många mil stränder och stora sjösystem, det förekommer områden som kan bli drabbade av översvämning om vattennivåerna stiger. Risker och konsekvenser samt vilka områden som kan drabbas är inte tillräckligt analyserade. De olyckor som kan inträffa om någon av dammarna i kommunen skulle haverera är bättre kända. Konsekvenserna blir förhållandevis små eftersom dammagasinen inte rymmer så stora vattenmängder och det finns väldigt lite bebyggelse nedströms dammarna.

11.2 Planeringsunderlag

I samband med den riskanalys som antogs av kommunen år 1995 samlades den kända kunskapen om riskobjekt in. Det finns goda kunskaper om bensinstationer, bränsletransporter, bränslemängder, risker vid brand i industrier inom kommunen. Antalet transporter inom kommunen inklusive de som bara passerar är tämligen välkänt men det är inte lika klart vad som transporteras.

11.3 Regionala miljömål

Alla regionala miljömål berörs av miljö- och riskfrågor. Ett par av målen är särskilt relevanta, de är: "giftfri miljö" och "grundvatten av god kvalitet"

11.4 Kommunala åtgärder

I den kommunala riskanalysen har kommunen ställt samman många av de risker som finns i kommunen. Enligt den nya lagen om skydd mot olyckor skall kommunen ta fram en risk- och sårbarhetsanalys. Analysen kommer förutom att vara en inventering av risker även att innehålla ett åtgärdsprogram hur riskerna skall hanteras. För de miljö- och riskfaktorer som är kända gäller tills vidare följande riktlinjer

Farligt gods:	Styr transporter till de trafikleder som innebär högst säkerhet. Arbeta för att den miljö- och trafiksäkerhetsprioriterade genomfarten i Kisa kommer till stånd
Radon	Vid nybyggnation bör förebyggande byggnadstekniska åtgärder genomföras
Vattentäkter	Iakttag stor försiktighet vid byggnation eller annan exploatering i närheten av vattentäkter eller möjliga framtida reservvattentäk-

Buller	ter. Arbeta för att skapa reservvattentäkter och upprätta skyddsbestämmelser för vattentäkter där sådana saknas Planlägg för nya bostadsområden så att de inte utsätts för buller från vägar, järnvägar eller annan störande verksamhet. Upphävet obebyggda planområdet söder om Mjällerum i Kisa som kan bli bullerstört från Tolvmannadalen
Förorenade marker	I närheten av förorenade marker bör bostadsbebyggelse inte komma till stånd
Översvämning	Riskerna är inte analyserade och kända. I låglänta områden där risker för översvämning kan förekomma bör ny bebyggelse inte komma till stånd.
Samhällsplanering	Riskfaktorer skall vägas in i ett tidigt skede vid all planering.

En sammanställning av kända, viktiga miljö- och riskobjekt ges nedan. Sammanställningen listar förorenad mark, skjutbanor och åtgärder till skydd eller sanering. Ett par objekt har givits hög prioritet. I fortsatt arbete med åtgärdsprogram kommer objekten att rangordnas och förslag till åtgärder tas fram. Siffrorna hänvisar till karta 1.

<i>Nr</i>	<i>Objekt</i>	<i>Beskrivning</i>	<i>Åtgärd/ kontroll</i>
R 1	Opphems jaktskyttebana	Älg- och rådjursbana. Förorening med bly, riskobjekt skjutbana	Skyltning, information på platsen
R 2	Rimforsa sopstation	Förorenad mark. Hushålls- och industriavfall som täckts över med grus. Deponering upphörde 1976.	Länsstyrelsen tillsynsprogram.
R 3	F d Rimforsa Trä	Förorenad mark. Pentaklorfenol från doppimpregnering. Upphörde 1969.	Sanering av marken. Hög prioritet.
R 3	F d Rimforsa Trä	Förorenad mark. Arsenik, koppar och krom mm från tryckimpregnering 1967 – 1983.	Sanering av marken. Hög prioritet.
R 4	Kättilstad kyrktipp	Förorenad mark. Hushålls- och industriavfall. Verksamhetstid 1970 – 1980.	Länsstyrelsen tillsynsprogram
R 5	Yxefalls sågverk	Förorenad mark. Deponi bark- och flisavfall, 1940 – 1980.	Utredning pågår
R 6	Tipp fiberslam	Förorenad mark. Tipp av fiberslam 1976 – 1985. Tippen täckt och skogsplanterad.	Ingen åtgärd
R 7	Nygärdets lertag	Förorenad mark. Deponering fiberslamavfall under 1975. Övertäckt 1989 – 1990.	Ingen åtgärd
R 8	Deponi Kindasågen	Förorenad mark.. Bark och aska från sågen, slam från kommunens reningsverk. Från 1969, delvis överbyggt.	Länsstyrelsen tillsynsobjekt

R 9	Adlerskogs avfallsanläggning	Förorenad mark. Deponering av obrännbart hushålls- industriavfall, slagg och slam.	Kontrollprogram.
R 10	Kisa skjutbana	Gevärsskyttebana. Förorening av bly, riskobjekt skjutbana.	Skyltning, information på platsen
R 11	Bjärkeryds skjutbana	Fd skeetbana.	Nedlagd
R 11	Älgbana Bjärkeryd	Fd älgskyttebana. Förorening med bly.	Nedlagd
R 12	Sågverk, Bjärkeryd	Förorenad mark från tidigare impregneringsanläggningar och barkupplag. Från 1970. Även pågående sågverksamhet.	Kontrollprogram, grundvattenprover, markundersökning skall göras.
R 13	Kisa återvinning	Bilfragmentering, framställning av tjära och kol. Från 1969.	Kontrollprogram
R 14	Starberget	Pistolbana	Ingen åtgärd
R 15	Drabo såg	Förorenad mark. Doppimpregnering, bevattning av timmer. Sedan 1955, verksamheten upphört.	Markundersökning genomförd.
R 16	Drabo skjutbana	Skeetbana	Kommunalt tillsynsobjekt
R 17	Hycklinge sopstation	Förorenad mark. Hushålls- och industriavfall, övertäckt. Mellan 1940 och 1982.	Enklare åtgärder skall genomföras
R 18	Skjutbana	Gevärsskyttebana. Förorening av bly, riskobjekt skjutbana.	Skyltning, information på platsen
R 19	Ljunghälls	Förorenad mark bla trikloretylen. Slipstoff av aluminium.	Kommunalt tillsynsobjekt Undersökt, åtgärdsprogram skall tas fram
R 20	Skivermåla	Älg- och skeetbana	Kommunalt tillsynsobjekt
R 21	Björkhult	Förorenad mark. Impregnering av telestolpar 1940 – 1944.	Undersökning genomförd, åtgärdsprogram skall tas fram
S 1	Swedish Tissue	S.k. Sevesoanläggning.	Riskobjekt i räddningstjänstplanen, tillsyn från länsstyrelsen

12 VATTEN

Tillgång till rent vatten är en förutsättning för allt liv. Vattnet är vårt viktigaste livsmedel.

”Vatten är viktigare än båtar”

Ledamot i kommunfullmäktige 30 oktober 2000

12.1 Sjöar och vattendrag

I Kinda finns över 200 sjöar som har en yta större än 5 ha. Sjöar och vattendrag har stora naturvärden, de utgör vattentäkter och har stora värden för friluftsliv, turism och kultur. Vattenkvaliteten i sjösystemen är ett mellankommunalt intresse. Det är angeläget att ett planmässigt och långsiktigt miljöskyddsarbete bedrivs mellan kommuner med gemensamma intressen för att begränsa påverkan på sjösystem.

Verksamhet i närheten av sjöar måste anpassas med utgångspunkten att sjöarnas vattenkvalitet skall bibehållas. Stor hänsyn måste tas till vattenmiljön samt friluftslivs- och naturvärden. Kommunen utgår från att regionala myndigheter informerar kommunen och samråder om större planerade åtgärder t.ex. täkter, fiskodlingar, slutavverkningar och skogsplantering av jordbruksmark.

Vid Åsunden-Järnlunden-Kinda kanal finns flera olika intressen. Sjöarna har mycket hög vattenkvalitet, de är av riksintresse för friluftslivet och det finns en förhållandevis stor efterfrågan att få bygga. Strandskyddet uppgår till 150 m. Kommunen anser att det måste finnas tungt vägande skäl till att ge dispens från strandskyddet. Sådana skäl kan vara:

- att näringsutövning ställer krav på ett visst byggnadsläge
- att byggnader och anläggningar skall betjäna friluftslivet i området (t.ex. mindre campingplatser, vindskydd och bryggor)

Inom strandskyddat område tillåts normalt inte vattentoalett ansluten till markbädd. Vid nyexploateringar i närheten av sjöar och vattendrag skall i första hand lokalt omhändertagande av dagvatten eftersträvas. Åtgärder som bidrar till att öka vattnets uppehållstid i t.ex. våtmarker och dammar innan det når recipienten minskar utsläppen. Det leder också till jämnare flöden, ger ökat utrymme för växter och djur och är positivt för friluftsliv och rekreation.

Åsunden, Järnlunden, Sommen, Drögen, Horsfjärden, Skirsjön, Norrlången, Möckeln och Glimmingen är sjöar med särskilt hög vattenkvalitet. Sjöarna används eller kan komma att få framtida användning för dricksvattenförsörjningen. För Horsfjärdens del i första hand för Åtvidabergs kommun. Skirsjön, Norrlången och Möckeln för Vimmerby kommun. Sjön Drögen är av stort intresse även för Linköpings kommun som vill se ett ytterligare samarbete kring värdering och bevarande. Vid nyetablering, om- och tillbyggnad i närheten av de sjöarna kommer höga miljökrav att ställas. Miljökonsekvensbeskrivning skall normalt upprättas vid nyetablering. Jord- och skogsbruk bör anpassas efter att sjöarnas

höga vattenkvalitet skall bevaras. Bevarandet av sjöarnas vattenkvalitet är en mellankommunal fråga.

Föllingensjöarna har hög vattenkvalitet. Det är av stor betydelse för friluftslivet att vattenkvaliteten kan bibehållas. Sjöarna kan på sikt utgöra en tänkbar råvattenkälla. Jord- och skogsbruk bör anpassas efter att sjöarnas höga vattenkvalitet skall bevaras. Höga krav måste ställas på bl.a. avloppslösningar.

I Rödingehultsjön finns ett rödingbestånd av riksintresse. Bevarande av Rödingehultsjöns vattenkvalitet förutsätter att tillförsel av slam- närings- och humusämnen inte ökar. Markavvattning till sjön bör göras med försiktighet. Området är ett ekologiskt särskilt känsligt område.

Storån är intressant som lekområde för öring. Längs ån finns bebyggelse med bristfälliga avloppsanläggningar. Samordnade förbättrade lösningar bör successivt åstadkommas. Storån påverkas av gödsel från jordbruksmark särskilt i samband med översvämningar. Detta bör beaktas vid gödsling av jordbruksmark runt ån.

Kommunala långsiktiga mål

- Det är en högt prioriterad fråga att skydda vatten.
- Sjöar och vattendrag som är av riksintresse för sin höga vattenkvalitet är särskilt skyddsvärda
- Vattendrag och grundvattenområden som är vattentäkter eller kan bli framtida vattentäkter är särskilt skyddsvärda

Kortsiktiga mål

- Inom strandskyddat område tillåts normalt inte vattentoalett ansluten till markbädd

12.2 Strandskydd

Enligt reglerna i miljöbalken råder strandskyddsförordnande runt de flesta sjöar och vattendrag. Strandskyddet innebär ett förbud mot byggande, annan exploatering och även ändrad användning av t.ex. uthus till fritidshus, inom den skyddade zonen. Åtgärder som är till för jord- skog- och fiskenäringen är undantagna från bestämmelserna.

Kommunen har av länsstyrelsen erhållit delegation att besluta i strandskyddsärenden i de flesta sjöar och vattendrag, undantaget är Åsunden, Jämlunden, Kinda kanal och Sommen med tomtplatser större än 3 000 m² eller fastighetsbildning äldre än 10 år. Strandskyddet uppgår till 100 m räknat från strandlinjen, både ut i vattnet och upp på land. För Åsunden, Jämlunden, Kinda kanal och Sommen är strandskyddet 150 m.

Kommunala långsiktiga mål

- Kommunen är positiv till att bryggor, bodar, badplatser och liknande som följer med boende på landsbygden skapas. Gemensamma lösningar bör eftersträvas

12.3 Vattentäkter

Hycklinge, Ydrefors och Kisa har grundvattentäkter, Horn har kombinerad grund- och ytvattentäkt, Rimforsa och Björkfors tar sitt dricksvatten från ytvattentäkter. Åsunden försörjer Horn och Rimforsa, Björkern försörjer Björkfors med dricksvatten.

I Kisa och Hycklinge finns skyddsområden för vattentäkterna, i de övriga samhällena saknas skyddsbestämmelser. EU har tagit ett vattendirektiv som troligen kommer att ställa krav på skyddsområden kring vattentäkter. Det är viktigt med enighet kring vattentäkter och reservvattentäkter.

Horn och Hycklinge har en överföringsledning som gör att färskvatten från den ena orten kan pumpas till den andra, det innebär mindre känslighet för störningar. I de övriga samhällena saknas reservvattentäkter.

I Kisa ligger vattentäkten i närheten av riksväg 34, ett sågverksområde och en återvinningsanläggning. Risker för förorening av tälkten kan betraktas som förhöjd. Det är angeläget att hitta en lämplig reservvattentäkt och att på lång sikt minska föroreningsriskerna vid den befintliga tälkten.

Kortsiktiga mål

- Utred frågan om reservvattentäkter i Kisa, Rimforsa och Björkfors
- Skapa skyddsområden runt de grundvattentäkter där det saknas

13 BERG OCH GRUS

Berg- och grusförekomster inventerades 1997 av länsstyrelsen kommunerna i Östergötland. Förekomsterna har klassats efter skyddsvärde och möjligheter till exploatering som berg- eller grustäkter. Några formationer har högt skyddsvärde (klass 1) medan andra normalt kan upplåtas för täkt (klass 3). Tillstånd till täkt prövas av länsstyrelsen efter remiss till bl.a. kommunen.

I kommunen finns två fyndigheter av högvärdig porfyr, den ena vid Rothult och den andra vid Vimantorp. Vid Rothult finns idag en bergtäkt i nära anslutning till riksväg 34, vid Vimantorp har ingen prövning av ev täktverksamhet skett.

Kommunen anser att grusförekomsterna söder om Kisa särskilt bör skyddas med hänsyn till Kisas vattentäkt. Även i närheten av Rimforsas bör försiktighet iakttas vid prövning av grustäkter med hänsyn till eventuella reservvattentäkter i framtiden. Kommunen anser att förutsättningarna för vidare bergtäkt kan utredas vid Rothult och nordväst om Slätmon eftersom lägena innebär förhållandevis små miljöingrepp och har goda transportlägen.

Kommunala långsiktiga mål

- Berg och grus skall användas så att långsiktig hållbarhet främjas
- Bergtäkten vid Rothult kan utvidgas
- Bergtäkten nordväst om Slätmon kan utvidgas
- Vid täkter skall stor hänsyn tas till närboende
- Grusutvinning i närheten av Kisa och Rimforsa bör göras med försiktighet med hänsyn till skydd av framtida reservvattentäkter
- Inventeringen av grus och berg skall ses som en bilaga till översiktsplanen

14 DET RÖRLIGA FRILUFTSLIVET

14.1 Förutsättningar

Var fjärde tysk turist åker till Småland för att bo i egen eller hyrd stuga. Småland och Blekinge är huvudresmål för många utländska turister. Turismen påverkas av kronans värde, mer fritid, ökad internationalisering, resvanor, EU-medlemskap, infrastruktur, miljömedvetande. Turismen på vintern har ökat, man reser relativt sett mindre i juli. Resorna sker mer som egna resor, aktivitetsturismen har blivit vanligare. Det finns en längtan till landet med oförstörd miljö och avkoppling från stress och high-tech. Äldre reser allt mer. Turismen står för ca 65 årsverken i Kinda kommun. Både besöksturismen och de turister som bor i kommunen bidrar till ett ökat rörligt friluftsliv.

Efterfrågan på rekreation och fritidsaktiviteter ökar även från den bofasta befolkningen. Mycket av aktiviteterna är knutna till sjöar i form av båtturer, fiske, bad och skridskoåkning. Sjöarna har fått en större betydelse, i kommunen är Järnlunden och Åsunden av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Jakt, guidade turer och besök i kulturmarker ställer krav på bevarande av skyddsvärda områden.

Både turismen och det rörliga friluftslivet kan föra med sig behov av badbryggor, toaletter, parkeringsplatser mm. I vissa fall kan turistnäringen komma i konflikt med andra näringar, t.ex. jord- och skogsbruk, det kan medföra irritation hos fastboende. Särskilt känsliga områden kan störas av båttrafik och besök, det gäller t.ex. häckningsplatser för fåglar.

Det rörliga friluftslivet tillsammans med turismen står för en stor del av det totala resandet och orsakar därmed mycket föroreningar. Kommunen har svårt att påverka resandet men kan verka för att t.ex. järnvägstrafiken upprätthålls och verka för en ökning av ekoturismen.

Vid Pinnarp-Björndal finns golfbana, bad, stugor hotell mm. I nära anslutning finns även en ridanläggning. Östgötaleden passerar området, det är ett par kilometer till Misterfalls askäng, Föllingensjöarna har hög vattenkvalitet. Området har högt friluftslivsvärde och har möjlighet att utökats mot länsväg 134. Utökningen innebär ingen inskränkning i pågående markanvändning, t.ex. skogskötsel men kommunen utgår från att regionala myndigheter informerar om större planerade åtgärder inom området som kommunen inte beslutar om, t.ex. slutavverkning av skog.

Pinnarpsområdet och Föllingensjöarna ligger sammanhängande med Föllingsö och Tolvmannabacken. Föllingsö har stora natur- och kulturvärden och finns med som objekt i den nationella bevarandeplanen för odlingslandskapet. Tolvmannabacken är en av de största skidbackarna i södra Sverige. Området kan bli ett viktigt rekreations- och turistområde. Tillsammans med industrierna är Tolvmannadalen ett kommande utvecklingsområde för Kisa där industriutveckling och rekreationsintressen skall kunna samverka. Hela området Föllingsö – Tolvmannadalen är ett värdefullt rekreationsområde för både Kisa-bor och besökare utifrån.

Järlunden, Åsunden, Stångån och Kinda kanal har ett omistligt värde för det rörliga friluftslivet. De är värdefulla för båttrafiken och har utvecklingsmöjligheter som båt- och kanotled. Sjöarna betyder mycket för bad och naturupplevelser. Deras betydelse för skridskoåkare har tilltagit. Sjösystemet har betydelse för orterna Björkfors, Hycklinge, Horn och Rimforsa när det gäller turistnäringen. Sommen, som är av riksintresse, ligger i flera kommuner. Det är ett angeläget mellankommunalt intresse att verka för skydd av sjön. Sjöarna Horsfjärden, Drögen, Glimmingen, Gransjön är exempel på andra sjöar med stor friluftslivsvärde, i några av sjöarna finns goda möjligheter att utveckla sportfiske. Stångåsystemet söder om Åsunden bedömer kommunen har ett mycket högt värde för friluftslivet.

I Kinda finns det ett brett och aktivt föreningsliv som betyder mycket, framför allt för lokalbefolkningen. Skid- och orienteringsklubbar, scouter, skogsmullar, fiskeföreningar och många flera bidrar på ett positivt sätt till att lyfta fram friluftslivet. I förlängningen har det en positiv inverkan på viljan och möjligheterna att skydda de områden som är viktiga för det rörliga friluftslivet.

14.2 Planeringsunderlag

Alla sjöar och vattendrag omfattas av strandskydd. Strandskyddet har fler syften, ett är att säkra tillgången till strandområdet för det rörliga friluftslivet. Det generella strandskyddet är 100 m från strandlinjen både ut i sjön och upp på land. Inom det området råder förbud att uppföra byggnader eller göra andra anläggningar. För Sommen, Järlunden, Åsunden och Kinda kanal är strandskyddet utökat till 150 m.

De stora sjöarna Sommen, Järlunden och Åsunden är av riksintresse för det rörliga friluftslivet. Det omfattar sjöarna och närmaste omland. De berörda områdena måste långsiktigt skyddas mot framför allt privatisering och utestängande av det rörliga friluftslivet. Kommunen har dock en positiv inställning till åtgärder som gynnar eller ordnar för det rörliga friluftslivet, tex gemensamma bryggor, vindskydd och liknande.

Natur- och kulturvärden av riksintresse är mycket viktiga för friluftsliv och rekreation. Det är viktigt att sådana värden kan bibehållas.

14.3 Regionala miljömål

Några av de regionala miljömålen har stor betydelse för rekreation, turism och för det rörliga friluftslivet. Att bevara "ett rikt odlingslandskap" är en grundpelare för Kinda kommun, det är ett av de värden som gör kommunen attraktiv och värd att besöka. Detsamma gäller för miljömålet "levande sjöar och vattendrag". "God bebyggd miljö", oavsett och det är i tätort eller på landsbygden är också mycket betydelsefullt för upplevelserna hos tillfälliga gäster eller invånarna i Kinda.

14.4 Kommunala ställningstaganden

De områden som är av riksintresse för det rörliga friluftslivet och andra områden som har höga värden skall bevaras. I de flesta fall sammanfaller områden med andra bevarandein-

tressen, tex riksintresse för natur och kultur. Bebyggelse och anläggningar som medför privatisering av strandområden prövas enligt miljöbalkens bestämmelser om strandskydd vilket normalt innebär förbud mot nyexploatering. I vissa fall kan anläggningar underlätta för det rörliga friluftslivet, tex om det gäller gemensamma båtbyggor, vindskydd och liknande. I sådana fall kommer kommunen att vara positiv i sin bedömning.

Sjöar och vatten skyddas också genom att successivt förbättra avloppsanläggningar inom strandskyddsområdet. Vid nyanläggning godtas normalt inte vattentoalett ansluten till markbädd i strandskydds-zonen.

Det är viktigt att upprätthålla boende på landsbygden, oftast i kombination med djurhållning för fortsatt hävd av många natur- och kulturvärden. Kommunen är positiv till boende över hela kommunens yta vilket är en förutsättning för detta.

Kommunala långsiktiga mål

- Turismen skall utvecklas med hänsyn till miljö och bofasta kommuninvånare
- Det rörliga friluftslivet skall värnas
- Kommunens natur- och kulturvärden skall skyddas och marknadsföras
- Åsunden, Järmlunden, Kinda kanal, Stångån, Sommen har ett mycket högt turist- och friluftslivsvärde. De har högt skyddsvärde och kan utvecklas ur turistsynpunkt
- Sportfisket kan utvecklas i Åsunden, Sommen, Drögen, Föllingensjöarna, Gransjön, Stångån m.fl.
- Misterfall, Pinnarp, Björndal, Föllingsö, Tolvmannabacken har ett högt turist- och friluftslivsvärde och kan utvecklas ur turistsynpunkt
- Kommunen är positiv till projekt "Frihetsvägen"
- Ungdomar skall kunna erbjudas ett varierat fritidsutbud
- Lyfta fram och underlätta för föreningslivet

Kortsiktiga mål

- Bilda nätverk mellan turistnäringen, kommunen och andra organisationer.

15 TEKNISK FÖRSÖRJNING

15.1 Elförsörjning

Svenska Kraftnät har redovisat de ledningsnät som påverkar kommunens översiktliga planering. En 130 kV ledning går från Kisa till Åtvidaberg, den grenar sig vid Tegelsäter i en del till Rimforsa. Förutom det befintliga nätet planeras en 40 kV kraftledning mellan Norra Vi och Gullringen, den kommer att beröra sydvästra Kinda kommun men är ännu inte projekterad, läget är osäkert.

15.2 Vatten

Orterna Kisa, Rimforsa, Horn, Hycklinge och Björkfors har kommunalt vatten. I övriga kommunen får man dricksvatten till största delen genom enskilda brunnar eller genom att ta sjövattnet. Mellan Horn och Hycklinge finns överföringsledningar för vatten och avlopp vilket ökar möjligheterna till reservvatten till orterna i händelse av driftstörning. Skyddsområde för vattentäkt bör förstärkas i Kisa och Horn, reservvattentäkt bör studeras i Kisa och Rimforsa.

15.3 Avlopp

I tätorterna enligt karta 1a-e, liksom i Ydrefors, skall avlopp normalt anslutas till det kommunala nätet. Där det finns gemensamma avlopp i övrigt skall normalt hus anslutas till detta, t.ex. i Valla. På landsbygden är den bästa lösningen oftast enskild anläggning med infiltration av avloppsvattnet. I närheten av sjöar och vattendrag är det olämpligt med vattentoalett om den är ansluten till markbädd, det kan även vara olämpligt med infiltration. WC ansluten till sluten tank godtas inte i kommunen. Inom områden där det är mer tätbebyggt är det oftast lämpligt att lösa avloppen med gemensamma anläggningar. I vissa fall där avloppet behöver förbättras, t.ex. i Blomsfors och Linnäs är det önskvärt att man skapar gemensamma lösningar. I Rimforsa bör verksamhetsområdet för vatten och avlopp ses över.

I Rimforsa finns behov att bygga ut reningsverket med sk slamvassbäddar för att ta hand om avloppsslammet. Samma behov finns även i de andra orterna men där finns inte lika goda möjligheter att bygga slamvassbäddar.

Kommunala långsiktiga mål

- Inom strandskyddat område godtas inte vattentoalett som är ansluten till markbädd
- Wc ansluten till sluten tank medges inte i kommunen.

15.4 Avfallsdeponering

Ca 4 km öster om Kisa ligger kommunens enda kommunala avfallsdeponi. Där tas avfall emot för sortering, omlastning, återvinning eller deponering. Metaller, papper, hushålls-

apparater och liknande återvinns. Det brännbara avfallet transporteras till Gärstadverken i Linköping där energiinnehållet återvinns genom förbränning. I avvaktan på en annan lösning deponeras slam från reningsverken, aska från biobränslen och en del schaktmassor på tippen.

Adlerskogstippen kommer att räcka för det kommunala behovet under 15-20 år enligt nuvarande bedömningar. Det är inte givet att deponering kommer att fortsätta på samma plats därefter. Att hitta ett läge för en ny deponeringsplats är omständligt och tidskrävande, det är stora krav på platsen och krävs stor hänsyn till omgivningen. Läget bör vara i närheten av någon större väg och ligga någorlunda centralt. Kommunen bör därför utreda tänkbara lägen för framtida deponier eller om Adlerskogstippen skall vara kvar och utökas.

Kortsiktiga mål

- Utred möjliga platser för framtida avfallsdeponier samt om deponin vid Adlerskog kan användas och utökas i framtiden

15.5 Energi

När det gäller uppvärmning av bostäder skiljer sig troligen inte Kinda kommun från andra landsortskommuner. Uppvärmningen sker i huvudsak med el tex genom värmepump, olja, ved, pellets eller liknande. Många hushåll kombinerar el- eller oljeuppvärmning med en vedkamin av något slag. Kommunen har begränsade möjligheter att påverka valet av energislag men kan genom energirådgivning och i viss mån planläggning påverka så att förnyelsebar energi väljs i första hand.

I tätorterna är det önskvärt att fjärrvärme byggs ut, antingen som större system för hela tätorten eller som "närvärmeanläggningar" som försörjer delar av samhället. I Kisa är en utbyggnad av fjärrvärmens planerad från och med år 2004.

Enligt gjorda utredningar kan vindkraft troligen inte ge något nämnvärt tillskott av el i Kinda.

Kommunala långsiktiga mål

- Vid planering av nya bostadsområden skall energifrågorna vägas in, t.ex. genom att reservera mark för gemensamma närvärmecentraler.
- Kommunen skall genom rådgivning sträva efter större andel förnyelsebara energikällor

15.6 Master

När den tredje generationen mobiltelenät skall byggas förväntas antalet master öka över hela landet. Även annan form av teknisk kommunikation kräver tillgång till mast, t.ex. länksänd datakommunikation. Master påverkar landskapsbilden. Det finns en oro för negativa hälsoeffekter av strålning från mobiltelefonmaster. Det medicinska läget är oklart med det kan ändå finnas skäl att försöka begränsa antalet master och upprätthålla mastfria zoner. Kommunen har inte för avsikt att i dagsläget införa lågstrålande zoner i översiktsplanen.

Kommunala långsiktiga mål

- Nya sändare för t.ex. mobiltelefoni skall så långt det är möjligt placeras i befintliga master.
- När master etableras skall hänsyn tas till om området är fritt från master, skyddsavstånd till bebyggelse, landskapsbild, natur- och kulturvärden på platsen.
- När master skall byggas skall möjligheterna att samverka över kommungränserna beaktas

16 MELLANKOMMUNALA FRÅGOR

Ansvar för kommunal verksamhet upphör formellt vid kommungränsen. I åtskilliga frågor är det nödvändigt att samverka över gränserna, t.ex. i fråga om järnvägstrafik och skydd av sjösystem, i andra frågor leder samverkan till bättre utnyttjande av resurserna.

Den regionala bostads- och arbetsmarknaden är en viktig mellankommunal fråga. Många människor reser dagligen över de administrativa gränserna. Det finns ett gemensamt regionalt intresse att stötta varandra i frågor om tex bostäder, arbetsplatser, kommunikation. En gemensam regional översiktsplan tex i Östsams regi, kan vara ett sätt behandla dessa frågeställningar.

I dag samverkar Kinda med andra kommuner inom en rad områden, t.ex. räddningstjänst, utbildning, skolskjutsar och IT. Det kan även bli aktuellt att samverka i den kommunala verksamheten, t.ex. genom att dela på kompetenser. En mer konkret fråga är en ny rastplats vid Bränntorp som är intressant även för Vimmerby kommun.

Kinda samverkar med kommuner i Östergötland i frågor som rör bredband, telefonväxel, gis, personalfrågor mm. Det finns en stark vilja från kommunerna att utveckla samarbetet. I en del frågor deltar även Tranås kommun, det mellankommunala intresset sträcker sig där även över länsgränsen.

I följande frågor anser kommunen att det finns mellankommunala intressen. Kommunens ambition är att ha ett gott informationsutbyte med andra berörda kommuner i de frågorna. Kommunen utgår från att regionala myndigheter informerar alla berörda kommuner och att grannkommunerna informerar Kinda kommun på motsvarande sätt.

- Den regionala bostads- och arbetsmarknaden
- Sjösystemen Stångån och Kinda kanal
- Stångådalsbanan
- Riksväg 34 och ”Frihetsvägen”
- Länsväg 134, förbättring Stjärnevik - Vada
- Sjön Sommen
- Horsfjärden, ev vattentäkt för Åtvidaberg
- Möckeln, ev vattentäkt för Vimmerby
- Ydrefors samhälle
- Eklandskapet

Kommunala långsiktiga mål

- Kommunen är positiv till ökad samverkan i mellankommunala frågor
- Kommunen bör dela kompetens med grannkommunerna

Kortsiktiga mål

- En rastplats vid Bränntorp bör utredas i samverkan med Vimmerby kommun och Vägverket

17 INTRESSEKONFLIKTER

Nedanstående matris gör inte anspråk på att vara heltäckande när det gäller att observera vilka konflikter som kan uppstå mellan olika intressen. Den ständiga konflikten mellan en knapp ekonomi och kommunala och regionala ambitioner nämns t.ex. inte. Matrisen skall ses som en hjälp att upptäcka och analysera konflikter och även upptäcka när två intressen kan gagna varandra.

Konfliktmatris

	Naturvärden	Kulturvärden	Bostadsbebyggelse	Näringsverksamhet	Turism	Jord- och skogs-näring	Vattenskydd	Förbifart Kisa	Snabba kommunikationer
Naturvärden	-	S	S/K	S/K	S/K	K	0	K	K
Kulturvärden	S	-	S/K	S/K	S/K	K	0	K	K
Bostadsbebyggelse	S/K	S/K	-	S	0	0	K	K	0
Näringsverksamhet	S/K	S/K	S	-	0	K	K	S	S
Turism	S/K	S/K	0	0	-	K	K	K	S
Jord- och skogs-näring	K	K	0	K	K	-	K	0	S
Vattenskydd	0	0	K	K	K	K	-	S	0
Förbifart Kisa	K	K	K	S/K	K	0	S	-	S
Snabba kommunikationer	K	K	0	S	S	S	0	S	-

S = Kan stärka varandra

K = Konflikt kan finnas

0 = Ingen eller marginell påverkan

18 MEDVERKANDE TJÄNSTEMÄN

Huvudansvarig för arbetet med översiktsplanen har varit planeringssekreterare Ture Göransson.

LITTERATURFÖRTECKNING

- Riktlinjer för hushållning med grus- och bergtillgångar i Östergötlands län, 1997:7, länsstyrelsen i Östergötlands län
- Översiktsplan Vimmerby kommun, 1997
- Översiktsplan Linköpings kommun, 1998
- Riskanalys för Kinda kommun, 1995
- Jämställdhetsplan för Kinda kommun, 2002
- Policy för kulturarvet, 2003, Kinda kommun
- Eklandskapet, 1991, länsstyrelsen i Östergötlands län
- Manligt och kvinnligt perspektiv på samhällsplaneringen, 1997, länsstyrelsen i Östergötland
- Plan för uppföljning och dokumentation av Östergötlands värdefullaste ängs- och hagmarker, 1995, länsstyrelsen i Östergötland
- Våtmarker i Östergötlands län, 1995, länsstyrelsen i Östergötland
- Naturminnen i Östergötlands län, 1995, länsstyrelsen i Östergötland
- Nationell bevarandeplan för odlingslandskapet, länsstyrelsen, miljövårdsenheten
- Revidering av värdetexter för områden i Östergötlands län som är av riksintresse för kulturmiljövården enligt 2 kap 6 § lag om hushållning med naturresurser m.m. (NRL), 1997, Riksantikvarieämbetet och Statens historiska museer
- Kraftledningar och transformatorer 1994, Östergötland, Svenska kraftnät.
- Natur och kultur – miljöer i Östergötland, 1983, länsstyrelsen i Östergötland
- Miljön i Östergötland (STRAM), 1995, länsstyrelsen i Östergötland
- Uppföljning av STRAM-arbetet i Östergötland, 1997, länsstyrelsen i Östergötland
- Kulturminnen i odlingslandskapet, 2001, Riksantikvarieämbetet
- Biotopskydd, 1994, Skogsstyrelsen m.fl.
- Regionala miljömål, 2003, länsstyrelsen i Östergötland